

**DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT**

**IVERKSETTINGSBREV
FOR
FORSVARET
FOR GJENNOMFØRINGSÅRET 2009**

Oslo, 22. desember 2008

Innholdsfortegnelse

Statsrådets forord.....	4
1. Innledning.....	6
1.1 Om iverksettingsbrevet	6
1.2 Departementsrådets innledning	6
1.3 Hovedprioriteter i 2009	7
1.4 Økonomisk tildeling 2009.....	9
2. Hovedmål for virksomheten i 2009	11
2.1 Strategisk målbilde for forsvarssektoren.....	11
2.2 Mål og resultatkrav for Forsvaret i 2009.....	12
2.3 Forsvarsdepartementets risikovurdering av målbildet	13
2.4 Operativ virksomhet.....	14
2.5 Økonomiske rammer og forutsetninger	24
2.6 Strukturutvikling, styrkeproduksjon, støttevirksomhet og ledelse	30
2.7 Personell og kompetanse	38
2.8 Teknologisk infrastruktur – nettverksbasert forsvar.....	45
3. Omtale av de enkelte kapitler/poster	48
3.1 Kapittel 1719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	48
3.2 Kapittel 1720 Felles ledelse og kommandoapparat.....	48
3.3 Kapittel 1725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	49
3.4 Kapittel 1731 Hæren.....	50
3.5 Kapittel 1732 Sjøforsvaret	50
3.6 Kapittel 1733 Luftforsvaret	50
3.7 Kapittel 1734 Heimevernet	51
3.8 Kapittel 1735 Etterretningstjenesten.....	51

3.9	Kapittel 1740 Forsvarets logistikkorganisasjon	51
3.10	Kapittel 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	52
3.11	Kapittel 1790 Kystvakten.....	54
3.12	Kapittel 1791 Redningshelikoptertjenesten.....	55
3.13	Kapittel 1792 Norske styrker i utlandet.....	55
3.14	Kapittel 1795 Kulturelle og allmenntilgynnslege formål.....	56
3.15	Kapittel 4799 Militære bøter	56
4.	Ledelse og styring.....	56
4.1	Innledning	56
4.2	Måloppfølging.....	57
4.3	Risikostyring og internkontroll.....	60
4.4	Rapportering	60
4.5	Særlege innspill med egne tidsfrister.....	64
5.	Foreløpige planrammer for 2010.....	65

VEDLEGG:

- A: Mål- og resultatstyring (gradert)
- B: Operativ struktur og krav til tilgjengelighet/klartider (gradert)
- C: Forsvarssjefens policy for øvelser og utenlandsk trening (gradert) (*undervedlegg oversendes ikke som papirkopi, distribueres elektronisk til PØS for vidare distribusjon etter behov*)
- D: Materiellvedlegg for perioden 2009-2012 (gradert)
- E: EBA-vedlegg for perioden 2009-2012 (gradert)
- F: NATO styrkemål (gradert)
- G: Oppdragsoversikt (fortrolig)
- H: Direktiv for bidrag til operasjoner i utlandet og flernasjonale beredskapsstyrker (gradert)
- I: Budsjettrammer 2009

STATSRÅDENS FORORD

Regjeringens forsvarspolitiske hovedmål er et forsvar som er i stand til å møte utfordringene i raskt skiftende omgivelser og verne om Norges sikkerhet, interesser og verdier. Den nye langtidsplanen som Regjeringen fremla våren 2008 og Stortinget vedtok i juni legger de overordnede rammene og føringene for den videre utviklingen av Forsvaret i perioden 2009-2012. Denne planen tydeliggjør også regjeringens prioritering av nordområdene og Forsvarets deltakelse i utenlandsoperasjoner.

Med budsjettet for 2009 følger regjeringen opp den nye langtidsplanen på en tydelig måte. Budsjettet for 2009 legger opp til et markant løft for forsvarssektoren med en økning på 620 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2008. Allerede første året i langtidsperioden oppfylles således halvparten av det økonomiske målet om en økning på 800 mill. kroner innen utgangen av 2012.

I tillegg skal det, i samsvar med den vedtatte langtidsplanen, gjennomføres en rekke tiltak som gir billigere drift av Forsvaret, herunder en mer rasjonell utnyttelse og drift av garnisoner og leire. Dette er, sammen med bevilgningsøkningen, en helt sentral og nødvendig del av arbeidet med å bringe balanse mellom struktur, oppgaver og ressurser i Forsvaret. Effektiviserings- og basetiltakene vil imidlertid ikke gi full effekt i 2009. Det er derfor foretatt en økning av driftsbudsjettet med 760 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2008 for å legge til rette for en raskest mulig styrking av operativ virksomhet i våre nærområder, samtidig som vi opprettholder og videreutvikler bidragene til operasjoner i utlandet.

Den sikkerhetspolitiske utviklingen har bekreftet at Soria Moria-erklæringens prioritering av nordområdene som det viktigste strategiske satsningsområdet har vært riktig. I 2009 følger regjeringen opp satsningen i nord gjennom

- Styrking av Hærens, Sjøforsvarets og Luftforsvarets driftsbudsjetter med vekt på aktivitet i nord
- Etablering av nytt felles operativt hovedkvarter på Reitan
- Flytting av generalinspektøren for Hæren med stab til Bardufoss
- Fortsatt innfasing av Skjold-klasse missiltorpedobåter og nye Fridtjof Nansen-klasse fregatter og en tydelig prioritering av seiling i nord
- Gjennomføring av den fellesoperative vinterøvelsen Cold Response med alliert deltakelse i nord.

Det opprettholdes et høyt nivå til norske styrker i utlandet. Både helikopterbidraget i Meymaneh og spesialstyrkebidraget i Kabul videreføres, ikke minst for å ivareta sikkerheten til personellet. Det er også besluttet at Norge skal tilby, for en periode på inntil 12 måneder og med deployering tidligst 15. mars 2009, et nivå II-feltsykehus til FN-operasjonen i Tsjad. Videre er støtte til utdanning av den afghanske hæren en prioritert oppgave.

Iverksettingsbrevet for Forsvaret for 2009 er det første i langtidsperioden 2009-2012. Gjennomføringen av budsjettåret 2009 er i den forbindelse svært viktig for de resultater vi skal oppnå de kommende fire år.

Jeg vet at vi også for 2009 vil måtte foreta viktige prioriteringer for å klare å gjennomføre aktivitetene vi har informert Stortinget at vi skal gjøre, og samtidig overholde de økonomiske rammene. Dette stiller helt spesielle krav til oss som ledere i gjennomføringen av virksomheten. I alle ledd må det utvises god økonomistyring og forvaltning, både for å forvalte midlene iht. målene i langtidsplanen, men også med tanke på å rette opp i de mangler i Forsvarets regnskap som er påpekt av Riksrevisjonen. I 2009 skal Forsvaret ha spesiell fokus på forbedringer knyttet til materiellforvaltning, fakturaflut og bruk av rammeavtaler. Videre må både de organisatoriske tiltakene og operative leveransene gjennomføres. Spesielt krevende blir dette innenfor logistikkvirksomheten hvor forberedelsene til omorganiseringen av Forsvarets logistikkorganisasjon vil pågå for fullt i 2009. Når det gjelder beslutninger mht. FRIFLO 1 og FRIFLO 2 prosjektene, vil dette bli fulgt opp gjennom en egen PET til IVB 2009 i løpet av januar 2009.

Jeg har også lagt stor vekt på å videreutvikle personellpolitikken og vil gi denne stor oppmerksomhet også i 2009. Spesielt vil jeg her nevne arbeidet med veteraner og kvinnesatsningen i Forsvaret.

Jeg er meget stolt over å være statsråd for en etat med så store kvaliteter som Forsvaret. Dere har vært igjennom store omorganiseringer de siste årene, samtidig som dere leverer med meget god kvalitet på mange områder. Dette kan dere være stolte over, og gjør at jeg er overbevist om at vi skal klare å gjennomføre den nye langtidsplanen på en god måte.

Jeg ser derfor frem til et godt samarbeid også i 2009.

Anne-Grete Strøm-Erichsen

Oslo 19. desember 2008

1. INNLEDNING

1.1 Om iverksettingsbrevet

Forsvarsdepartementets (FD) iverksettingsbrev for Forsvaret for gjennomføringsåret 2009 gir mål, oppdrag, føringer og rammer til forsvarssjefen for gjennomføringen av virksomheten i 2009. Iverksettingsbrevet for 2009 (IVB 09) er utformet med utgangspunkt i Stortingets behandling av St.prp. nr. 1 (2008-2009), jf. Budsjett-innst. S.nr. 7 (2008-2009), og den nylig vedtatte langtidsplanen, jf. Iverksettingsbrevet for forsvarssektoren 2009-2012 (IVB LTP). Eventuelle justeringer i forhold til dette iverksettingsbrevet vil bli oversendt Forsvaret skriftlig i form av Presiseringer, endringer og tillegg til IVB 09 (PET til IVB 09).

Sektormålbildet, utarbeidet i forbindelse med IVB LTP, utgjør et viktig rammeverk for den formelle styringen av Forsvaret. Målbildet vil bli behandlet i tilknytning til etatsstyringsmøtene basert på rapportering fra Forsvaret. Etatsstyringen vil følge opp eventuelle vesentlige avvik i forhold til måloppnåelse og andre forhold av betydning for oppdragsgjennomføringen i Forsvaret.

På generelt grunnlag skal den samlede virksomhet i Forsvaret i 2009 styres slik at krav til økonomistyring og forsvarlig forvaltning ivaretas på en god måte, jf. § 4b i Reglementet for økonomistyring.

Dokumentet har egne vedlegg som inneholder mer spesifikke føringer innenfor ulike områder. Ved en eventuell motsetning mellom hoveddokument og vedlegg, er det hoveddokumentet som gjelder.

Det henvises også til følgende styrende dokumenter:

- Reglement for økonomistyringen i staten (Reglementet) og bestemmelser for økonomistyringen i staten (Bestemmelsene) av 12. desember 2003, med endringer senest 14. november 2006;
- Etatsstyring – FDs retningslinjer til etatene (RETAS) av 9. mars 2005, som beskriver styringsdialogen mellom departementet og underliggende etater og hvordan denne skal gjennomføres;
- FDs økonomiinstruks til etatene (FØET) av 11. mars 2005, som omhandler krav til økonomiforvaltningen i etatene;
- FDs retningslinjer for tjenestefeltet eiendom, bygg og anlegg (FD REBA) av 6. september 2004, som gir ansvars- og funksjonsfordelingen innenfor tjenestefeltet.

1.2 Departementsrådets innledning

Den vedtatte langtidsplanen beskriver veien mot ”det riktige forsvaret” i forhold til Norges forsvars- og sikkerhetspolitiske utfordringer. Planen legger opp til både etablering av nye elementer i etaten og terminering eller endring av andre.

Gjennomføring av en slik omfattende omstilling vil kreve sterk og synlig etatsledelse gjennom hele perioden. Forsvarsdepartementet vil fremheve noen faktorer ifm. etatsledelsen som en mener vil være avgjørende for at omstillingsprosessen og videreutviklingen av Forsvaret blir best mulig:

- En vellykket omstilling forutsetter sterkt fokus på innsalget i organisasjonen. Det er derfor svært viktig at alle ansatte i Forsvaret har solid innsikt i langtidsplanens innhold og forutsetninger. Videre er det avgjørende at alle erkjenner at dette skal gjennomføres og at bidragene fra den enkelte vil være viktig for å lykkes. Dette krever at etatsledelsen tydelig kommuniserer budskapet både skriftlig og muntlig gjennom hele omstillingsperioden.
- En viktig faktor i omstillingsprosessen er at toppledelsen fremstår samlet i all sin kontakt med ulike nivåer i etaten. Departementet erkjenner at dette er utfordrende, i og med at Forsvarets toppledelse også selv skal omstilles, bl.a. ved utflytting av generalinspektørene. Departementet understreker at det må etableres en strukturert topplederdialog for å unngå sprik og svekket budskap til underlagte ledd.
- Omstillingsprosessen er også avhengig av bidrag fra alle nivåer i etaten. Det må markeres at Forsvaret skal ha en kultur preget av forpliktende leveranser av omstilling. Dette forutsetter også at prosessbidragene på ulike nivåer konkretiseres på en slik måte at det blir enkelt å ha oversikt over egne forpliktelser både lokalt og samlet for Forsvaret. Både suksesser og eventuelle avvik må markeres på synlige måter.
- Omstillingsprosesser vil alltid innebære at det oppstår uenigheter, frustrasjoner og konflikter i etaten. Det er viktig at etatsledelsen sørger for å ha organisasjonsklima og kommunikasjonslinjer som ivaretar dette på en konstruktiv måte. Dette innebærer bl.a. å markere at konflikter og lignende er legitimt, men samtidig at den helhetlige omstillingen skal fortsette.

Forsvarsdepartementet vil følge opp disse utfordringene i etatsledelsen i sin dialog med forsvarssjefen. Samtidig vil det være et betydelig handlingsrom for forsvarssjefen og etatsledelsen til å finne de beste løsningene for Forsvaret innenfor de opptrukne rammer og føringer.

1.3 Hovedprioriteter i 2009

Ettersom 2009 er det første året i den nye langtidsperioden er det avgjørende at virksomheten snarest mulig innrettes mot de prioriteringer som den nye langtidsplanen trekker opp, jf. IVB LTP. I dette ligger en nødvendig balansering innenfor de økonomiske rammer mellom operativ virksomhet, strukturell fornyelse og gjennomføring av organisatoriske tiltak. Det er av stor viktighet at den nye ledelsesstrukturen er på plass innen 1. august 2009.

Forsvarsbudsjett for 2009 følger opp forutsetningene i den vedtatte langtidsplanen. Den samlede ressursrammen til Forsvaret styrkes reelt med 620 mill. kroner (2%) sammenlignet med saldert budsjett for 2008. Av disse vil 400 mill. kroner være direkte rettet mot målsettingen i vedtatt langtidsplan. Dessuten er budsjettet til operasjoner i

utlandet betydelig styrket sammenlignet med saldert budsjett 2008, blant annet for å kunne opprettholde et høyt nivå på de norske bidragene til operasjoner i Afghanistan. Videre legges det i budsjettet til grunn at om lag 475 mill. kroner skal frigjøres i 2009 gjennom nedleggelse og sammenslåing av baser, effektiviseringstiltak og reduserte utgifter til personell som ble innvilget sluttpakker under omstillingen i perioden 2002-2005. Den planlagte interne ressursfrigjøringen vil, sammen med den bevilgningsmessige økningen, bidra til å sikre et nødvendig driftsnivå, herunder ressurser til trening og øving, strukturell fornyelse innenfor andre deler av operativ struktur og i tillegg nødvendig infrastrukturinvesteringer.

Med ovenstående som utgangspunkt legger Forsvarsdepartementet følgende til grunn for gjennomføringen av Forsvarets virksomhet i 2009. Forsvarssjefen skal vektlegge;

- å styrke tilstedeværelsen i nord, spesielt for Sjøforsvaret og Kystvakten, men også for Hæren og Luftforsvaret,
- å videreføre den militære deltakelse i Afghanistan på et høyt nivå, samtidig som det også legges vekt på andre tiltak som kan bidra til at afghanerne selv kan overta ansvaret for egen sikkerhet, slik at den militære tilstedeværelsen på sikt kan reduseres,
- å legge til rette for økte bidrag til FN-ledede operasjoner, herunder å forberede deltakelse med et feltsykehus (*Norwegian Deployable Hospital* – NDH) i Tsjad med *Initial Operational Capability* (IOC) for deployering tidligst 15.mars 2009,
- søke å fordele belastningen ved deltagelse i internasjonale operasjoner mellom forsvarsgrenene slik at Hæren kan avlastes,
- å gjennomføre en større fellesoperativ øvelse med alliert deltakelse i Nordland/Troms,
- å videreutvikle Forsvarets øverste ledelse, herunder å etablere Forsvarets operative hovedkvarter i Bodø fra 1. august 2009,
- å fortsette utviklingen av Hæren med spesiell vekt på å øke bemanningen innenfor kritiske kompetanseområder,
- å styrke utvalgte felleskapasiteter innenfor sanitet, vannrens, samband og IKT for å bedre evnen til relevant operativ og forsyningsmessig støtte til enheter i operasjoner,
- å legge til rette for en mer effektiv logistikkunderstøttelse i Forsvaret med klarere styrings- og ansvarslinjer,
- å satse på å videreutvikle og forbedre verneplikten som et fundament for Forsvarets virksomhet og utvikling, herunder å legge til rette for økt rekruttering av kvinner til Forsvaret,
- å styrke personellpolitikken, herunder legge til rette for økt kvinneandel og mangfold i Forsvaret, styrke veteranenes rettigheter og sikre en bedre oppfølging av den enkelte ansatte og deres familie,

- å følge opp handlingsplanen for holdninger, etikk og ledelse. Dette er viktig både for omstillingsprosessen og for å bidra til å opprettholde nødvendig troverdighet og tillit i samfunnet,
- å ferdigstille arbeidet med KOPer og OPLer snarest og senest innen 31. desember 2009,
- å gjennomføre vedtatte basetiltak og forutsatt interneffektivisering, samt andre tiltak som skal bidra til intern ressursfrigjøring i sektoren,
- å ytterligere styrke økonomistyringen og forvaltningen. Dette innebærer at kvaliteten på gjennomføringen av forvaltningsoppgavene knyttet til anskaffelser, materiellforvaltning, økonomi og lønn i Forsvaret skal forbedres ytterligere, og forvaltningen skal være i samsvar med gjeldende regelverk og god regnskapsskikk. I alle ledd må det utvises god økonomistyring og forvaltning, både for å forvalte midlene iht. målene i langtidsplanen, men også med tanke på å rette opp i de mangler i Forsvarets regnskap som er påpekt av Riksrevisjonen. Spesielt skal alvorlige og gjentatte forhold påtalt i Riksrevisjonens revisjonsbrev følges opp, og nødvendige tiltak gjennomføres. I 2009 skal Forsvaret ha spesiell fokus på forbedringer knyttet til materiellforvaltning, fakturaflyt og bruk av rammeavtaler.
- å overholde rammene for årsverk gitt i vedlegg A (16 521 årsverk i 2009 stigende til 16 933 i 2012. Rammen skal ikke være begrensende mht. å foreslå økninger på årsverk som dokumentert vil være totaløkonomisk lønnsomme). Årsverksoppbyggingen skal prioriteres innenfor de områder hvor det mangler kritisk kompetanse og som skal bygges opp iht. vedtatte planer, og
- å balansere gradsstrukturen, jf. PET nr. 15 og 17 til hhv. IVB 06 og 07, samt mellom forsvarsgrenene.

Arbeidet med å videreutvikle Forsvaret er krevende, og det tar tid før tiltakene i langtidsplanen vil gi full effekt. Både 2009 og 2010 vil kreve klare prioriteringer og en målrettet innsats for å realisere oppbyggingen som ligger i langtidsplanen. Forsvarets evne til å etablere og opprettholde en balanse mellom budsjett og virksomhet står derfor sentralt. Aktiv ledelse og styring er i denne sammenheng den mest avgjørende suksessfaktor. I dette ligger også at forsvarssjefen må foreta en løpende avveining mellom aktivitetsnivå og ytterligere årsverksoppbygging.

1.4 Økonomisk tildeling 2009

Økonomiske rammer 2009	
Forsvarsbudsjettets utgiftsramme	33 458 mill. kr
<i>Driftsbudsjett</i>	<i>23 910 mill. kr</i>
<i>Materiellinvesteringer</i>	<i>7 438 mill. kr</i>
<i>Nasjonal- og fellesfinansierte EBA – investeringer</i>	<i>2 109 mill. kr</i>
Forsvarsbudsjettets inntektsramme	787 mill. kr

Samlet økning på utgiftsrammen ift. saldert budsjett 2008	620 mill. kr (2%)
Reell økning i driftsbudsjettet ift. saldert budsjett 2008	760 mill. kr
Forsvarssjefens tildelte ramme	31 082 mill. kr
<i>Drift</i>	<i>23 495 mill. kr</i>
<i>Investering inkl. NATO-poster for EBA</i>	<i>7 587 mill. kr</i>
Reell styrking av drift ift. IVB 08	807 mill. kr (3,74%)

Omlag 400 mill. kroner av økningen i forsvarsbudsjettet er direkte relatert til målsettingen i langtidsplanen om en økning på 800 mill. kroner innen 2012. Rammen gitt i IVB 2009 er endelig. Forsvarssjefen gis i oppdrag å påse at denne overholdes og at aktiviteten gjennomføres som forutsatt.

For øvrig henvises til vedlegg I som gir rammene for hvert enkelt kapittel.

Innenfor rammer og føringer i Forsvarsdepartementets iverksettelsesbrev har Forsvarssjefen i utgangspunktet alle nødvendige fullmakter til å gjennomføre virksomheten i Forsvaret. Ved tvilstilfelle plikter etatssjefen å ta saken opp med departementet. Under enhver omstendighet plikter etatssjefen å gjennomføre egen virksomhet slik at tildelt budsjett ikke overskrides, verken samlet eller på kapittel/postnivå. Dette må om nødvendig gjøres ved løpende tilpasningen av ambisjonsnivå, oppgaver og oppdrag – i den grad disse ikke er fastlagt av Forsvarsdepartementet.

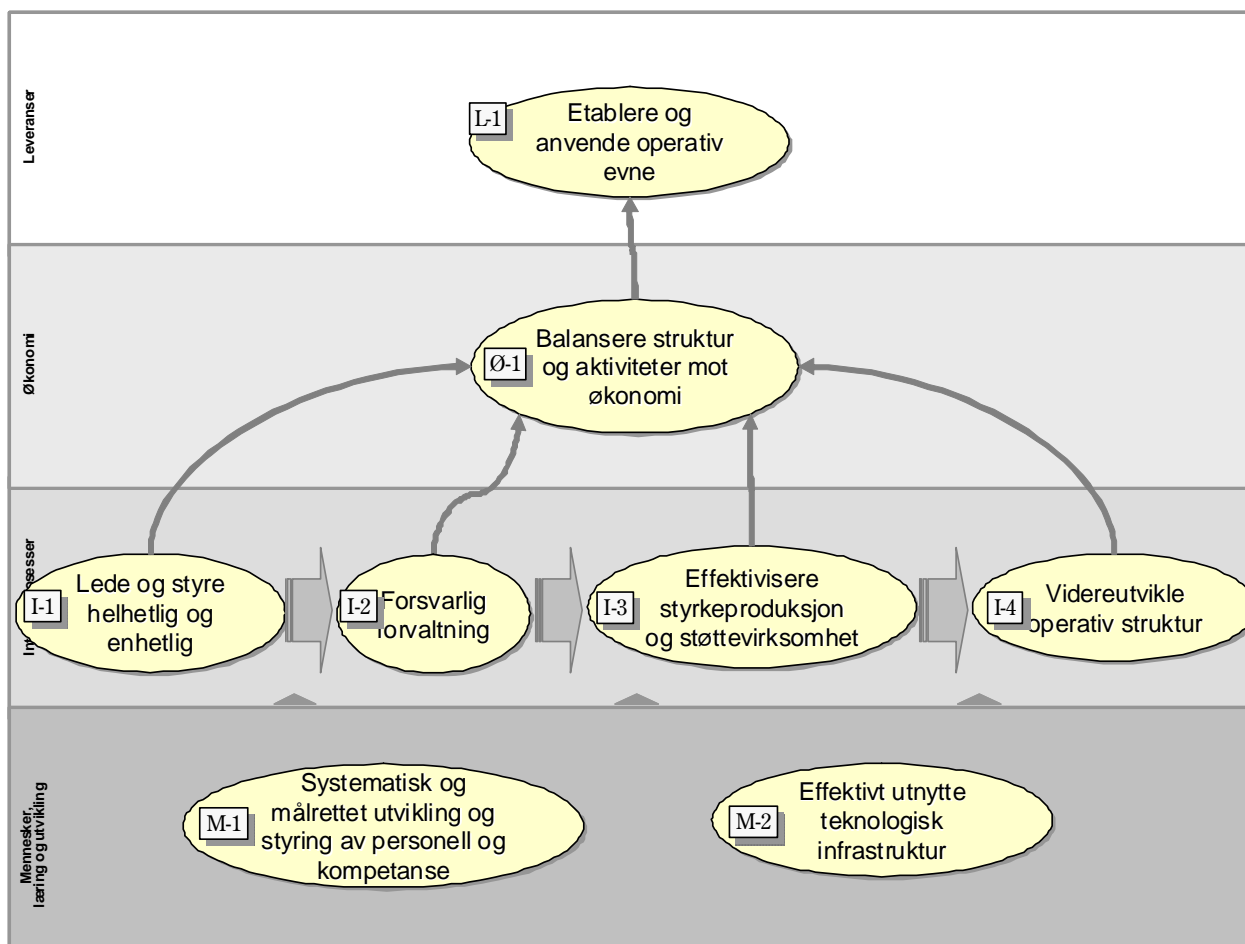
2. HOVEDMÅL FOR VIRKSOMHETEN I 2009

Mål- og resultatstyring er det overordnede styringsprinsipp i staten og grunnlaget for de krav som stilles til mål og resultater i dette iverksettelsesbrevet. De strategiske føringene i IVB LTP konkretiseres gjennom mål, styringsparametere og tiltak, som rammeverk for årlig styring og oppfølging av de nevnte føringene. Illustrativt grupperes overordnede mål i et "målbilde".

2.1 Strategisk målbilde for forsvarssektoren

Det strategiske målbildet for 2009–2012 fastsetter strategiske mål for hele forsvarssektoren og er overordnet målbilder for den enkelte etat. Målbildet gjelder også for styring av forsvarssektoren og danner rammeverk for å følge opp de prioriteringene som ligger i langtidsplanen 2009 – 2012. Videre beskriver målbildet de viktigste endringene som skal skje i perioden og inneholder områder som er kritiske å følge opp i styringssammenheng for å sikre gjennomføringen av vedtatte planer.

Figur 1 Strategisk målbilde 2009–2012

2.2 Mål og resultatkrav for Forsvaret i 2009

Fra det strategiske målbildet for forsvarssektoren er det utledet mål og resultatkrav for Forsvarets virksomhet i 2009. Målene er konkretisert til resultatkrav som er gitt som styringsparametere. FSJ er ansvarlig for gjennomføringen av de oppdrag som gjelder Forsvaret, og vil bli vurdert og målt i forhold til i hvilken grad Forsvaret oppnår fastsatte mål og resultatkrav.

Sammendrag:

Id	Mål - SP - Tiltak Benevning*	Resultatkrav / Indikator				Rapportering			IVB LTP
		2009	2010	2011	2012	RKR1	RKR2	FÅR	Ref
L-1	Etablere og anvende operativ evne					x	x	x	Kap 4
SP L-1-1	Operativ evne (VOE)	Stabil	Stabil	Stabil	Stabil		x		4.12/4.14
SP L-1-2	Tilstedeværelse og aktivitet i nordområdene	Økes	Økes	Økes	Økes	x	x	x	9.3
Ø-1	Balansere struktur og aktiviteter mot økonomi (tall i mill. kr)					x	x	x	Kap 2
SP Ø-1-1	Forventet årsresultat	0–1,5% rest	0–1,5% rest	0–1,5% rest	0–1,5% rest	x	x	x	
SP Ø-1-2	Økonomiske hovedstørrelser	31,94	32,14	32,34	32,34	x	x	x	2.3.1
T Ø-1-1	Frigjøre midler ifm basetiltak	190	240	240	290	x	x	x	2.3.1
T Ø-1-2	Oppnå en årlig varig effektivisering	160	310	460	610	x	x	x	2.3.1
T Ø-1-3	Reduksjon i avsetninger til AST	135	177	241	315	x	x	x	2.3.1
I-1	Lede og styre helhetlig og enhetlig					x	x	x	Kap 3
SP I-1-1	Forsvarets omdømme	TBD	TBD	TBD	TBD	x	x	x	(St prp 1.3)
SP I-1-2	Evaluering av ledelse	2008-nivå	2009-nivå	2010-nivå	2011-nivå			x	Kap 3
T I-1-1	Viderefør, følg opp, og videreutvikle Handlingsplanen for holdninger, etikk og ledelse (HEL)	x	x	x	x	x	x	x	7.1
T I-1-2	Etablere kontinuerlig langtidspanlegging	x	x	x	x			x	
T I-1-3	Implementere ny kommunikasjonsstrategi	x	x	x	x				
T I-1-4	Etablere og vedlikeholde ny innretning og system for virksomhetsplanlegging og intern styring av Forsvardepartementet basert på målsetninger, tiltak, risiko og oppgavestyringssystemet OPS.	x	x	x	x				
I-2	Forsvarlig forvaltning					x	x	x	
SP I-2-1	Fakturakontroll	98 %	98 %	98 %	98 %	x	x	x	
SP I-2-2	Håndvåpenkontroll	100 %	100 %	100 %	100 %	x	x	x	
SP I-2-3	Materiellkontroll	100 %	100 %	100 %	100 %	x	x	x	
T I-2-1	Følg opp tiltaksliste økonomi og forsvarlig forvaltning (TØFF)	x	x	x	x	Mnd.	Mnd.	Mnd.	
I-3	Effektivisere styrkeproduksjon og støttevirksomhet					x	x	x	Kap 5
SP I-3-1	Implementering av vedtatte org.endringer	18	20	21	21	x	x	x	Kap 5

* Elementer merket med gult har ikke FSJ ansvar for å rapportere på.

Id	Mål - SP - Tiltak Benevning*	Resultatkrav / Indikator				Rapportering			IVB LTP Ref
		2009	2010	2011	2012	RKR1	RKR2	FÅR	
SP I-3-2	Gjennomføringsgrad styrkeproduksjon	100%	100%	100%	100%	x	x	x	
SP I-3-3	Materielltilgjengelighet	TBD	TBD	TBD	TBD	x	x	x	
T I-3-1	Utarbeide konkrete flernasjonale samarbeidstiltak	X	X	X	X	x	x	x	
T I-3-2	Ferdigstille arbeidet med KOP	31. des.				x	x	x	
I-4	Videreutvikle operativ struktur					X	X	X	Kap 4
SP I-4-1	Realisering av vedtatt operativ struktur	Se vedl. A	Se vedl. A	Se vedl. A	Se vedl. A	x	x	x	Kap 4
SP I-4-2	Omsetningsevne investering	Se vedl. A	Se vedl. A	Se vedl. A	Se vedl. A	x	x	x	6.4
SP I-4-3	Ivaretagelse av innmeldte styrkemål	TBD	TBD	TBD	TBD	x	x	x	
M-1	Systematisk og målrettet utvikling og styring av personell og kompetanse					X	X	X	Kap 7
SP M-1-1	Utvikling i personellstrukturen	Se vedl. A	Se vedl. A	Se vedl. A	Se vedl. A	x	x	x	2.3.2 / 7.7
SP M-1-2	Dekningsgrad kompetanse	Se vedl. A	Se vedl. A	Se vedl. A	Se vedl. A	x	x	x	
SP M-1-3	Jobbtilfredshet og tilhørighet til organisasjonen	2008 nivå	2009 nivå	2010 nivå	2011 nivå			x	
T M-1-1	Videreutvikle system for strategisk kompetansestyring	X	X	X	31. des.	X	x	x	7.6
T M-1-3	Utarbeide oppdaterte OPL for alle avdelinger	31. des.				X	x	x	2.3.2 / 7.7-8
M-2	Effektivt utnytte teknologisk infrastruktur					X	X	X	
SP M-2-1	Interoperable og standardiserte løsninger	Se vedl. A	Se vedl. A	Se vedl. A	Se vedl. A	x	x	x	
SP M-2-2	Implementeringsnivå NbF-grad 2	Se vedl. A	Se vedl. A	Se vedl. A	Se vedl. A	x	x	x	
T M-2-1	Oppnå en kostnadseffektiv utnyttelse av ressursene	X	X	X	X	x	x	x	

For konkretisering av mål, styringsparametere og tiltak, se vedlegg A: Mål- og resultatstyring.

2.3 Forsvarsdepartementets risikovurdering av målbildet

De mest vesentlige risikoene for hvert av målene er angitt i tabellen:

Id	Mål - Risiko	Risikonivå – ansvar - rapportering		
L-1	Etablere og anvende operativ evne			
	Ingen			
Ø-1	Balansere struktur og aktivitet mot økonomi			
R Ø-1-1	Internt drevne endringer	Kritisk	FD	RKR og FÅR
R Ø-1-2	Eksternt drevne endringer:	Kritisk	FD	RKR og FÅR
I-1	Lede og styre helhetlig og enhetlig			
R I-1-1	Mangelfull håndtering av uavklarte forhold ved LTP.	Kritisk	FD	RKR og FÅR
I-2	Forsvarlig forvaltning			
R I-2-1	Gjenvinner ikke kontroll i SAP etter oppgradering til FIF 2.0.	Høy	FD	RKR og FÅR
I-3	Effektivisere styrkeproduksjon og støttevirksomhet			
R I-3-1	Redusert leveransekapasitet i FLO ifm reorganiseringen.	Høy	FD	RKR og FÅR
R I-3-2	Forsinkelser i EBA-prosjekter	Moderat	FD	

Id	Mål - Risiko	Risikonivå – ansvar - rapportering		
I-4	Videreutvikle operativ struktur			
I-4-1	Forsinkede materielleleveranser	Høy	FD	RKR og FÅR
I-4-2	FLO håndterer ikke svingninger i omfanget av investeringsporteføljen	Kritisk	FD	RKR og FÅR
M-1	Systematisk og målrettet utvikling og styring av personell og kompetanse			
M-1-1	Manglende bruk av korrigerende tiltak når etatene ikke styrer i henhold til gitte rammer og mål.	Kritisk	FD	RKR og FÅR
M-1-2	Manglende bruk av målrettede virkemidler for å rekruttere, beholde og avvike personell.	Høy	FD	RKR og FÅR
M-2	Effektivt utnytte teknologisk infrastruktur			
M-2-1	Angrep som trenger igjennom våre militære datasystemer.	Høy	FD	RKR og FÅR

For ytterligere detaljering av risikoene, med risikotiltak, se undervedlegg 3 til vedlegg A.

2.4 Operativ virksomhet

2.4.1 : Strategisk mål: Etablere og anvende operativ evne (mål L-1)

Forsvarssektorens hovedleveranse er operativ evne som bidrag til Norges sikkerhets- og forsvarspolitik. Forsvarssektorens troverdighet som sikkerhetspolitisk virkemiddel bygger på evnen til å levere for å løse oppgaver. Hovedmålsettingen for den videre utviklingen av Forsvaret er å opprettholde og videreutvikle Forsvarets operative evne, slik at Forsvarets oppgaver løses best mulig. Dette krever en forsvarsstruktur med de rette kapasitetene, som kan være på rett sted til rett tid.

Operativ evne utgjør fundamentet for å løse nasjonale oppgaver, oppgaver som løses i samarbeid med allierte og andre samarbeidspartnere, og andre oppgaver der andre myndigheter har primæransvaret og Forsvaret har en støttende rolle.

Resultatkrav 2009:

- Opprettholde nivå på operativ evne (VOE) ift 2008 innen alle oppgaver (L-1-1)
- Styrke tilstedeværelsen i nordområdene (L-1-2)

FD forventer generelt videreført operativ evne i 2009 på nivå med 2008, og på noen områder økt evne i 2009 ift. 2008. Innenfor Sjøforsvaret forventes det at de nye fregattene etter hvert vil kunne bidra til løsning av nasjonale oppgaver og derved økt operativ evne i løpet av 2009. Gjennomføring av øvelsene Cold Response og Genemi i 2009 er andre forhold som vil bedre den operative evnen ved at treningsnivået i Forsvarets operative ledelse øker og Forsvarsgrenenes enheter blir samøvd i fellesoperasjoner. Det skal gjennom fortsatt strukturimplementering og trening, øving og daglig virksomhet tilstrebes en økning av den operative evnen som beskrevet i vedleggene B, C og H, spesielt innenfor områdene *Sikre et nasjonalt*

beslutningsgrunnlag, Forebygge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser og Bidra til kollektivt forsvar av Norge og NATO.

FD vil i 2009 se nærmere på vurderingskriteriene som er lagt til grunn ved behandling av VOE, spesielt om det kan knyttes et mer konkret ambisjonsnivå til den enkelte oppgave.

Operative enheter pålegges som en del av oppgavene krav til reaksjonsevne og klartid for å kunne løse Forsvarets totale oppgaver iht. IVB vedlegg B. Det er et mål at en størst mulig andel av Forsvarets enheter skal være anvendbare både nasjonalt og i utlandet. Krav til kvaliteten på avdelinger og enheter, herunder blant annet et godt øvings- og treningsnivå, evne til å samvirke med allierte, god reaksjonsevne, volum og utholdenhet, egenbeskyttelse, mobilitet og deployerbarhet, skal i størst mulig grad ivareta dette.

2.4.2 Forsvarets oppgaver med ambisjonsnivå i 2009

2.4.2.1 Sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag

Oppgaven omfatter fremskaffelse av beslutningsgrunnlag på nasjonalt nivå, herunder for politisk ledelse. Hoveddelen av virksomheten gjennomføres av Etterretningstjenesten og rapporteres særskilt.

Evnen til å løse denne oppgaven var prioritert i 2008, og videreføres i 2009 på samme nivå. Prioritering av etterretningsvirksomheten behandles ikke nærmere her.

I samsvar med Soria Moria-erklæringen og regjeringens nordområdepolitikk skal overvåking i norske jurisdiksjonsområder, og troverdig og god kontroll av fiskeriaktivitet, ha prioritet.

Innhenting fra åpne kilder skal videreføres til støtte spesielt for myndighetsutøvelse, og det skal legges til rette for at innhentet informasjon benyttes igjen der dette er hensiktsmessig. Moderniseringen av KKIS, herunder innføringen av FISBasis H/NS skal prioriteres.

Ambisjonsnivå 2009

Norge må ha en selvstendig evne til å drive etterretning i egne nærområder. Dette innbefatter evne til kontinuerlig overvåking av norsk luftrom og tilstøtende områder innenfor rammen av NATOs integrerte luftforsvar (NATINADS), overvåking av aktivitet i sjøterritoriet og geografiske områder til sjøs hvor Norge har jurisdiksjon, samt kontinuerlig overvåking av deler av landterritoriet, i første rekke langs grensen til Russland. Aktiviteten i nordområdene skal prioriteres i 2009. Forsvaret må dessuten i forbindelse med operasjoner i utlandet ha etterretningsfunksjoner til støtte for beslutningstakere både på strategisk, operativt og taktisk nivå.

2.4.2.2 Håndheve norsk suverenitet

Suverenitetshevdelse i nordområdene skal prioriteres. Dette skal skje ved at maritimt nærvær i nordområdene prioriteres fremfor aktivitet utenfor kysten av Sør-Norge. Suverenitetshevdelse på land er en prioritert oppgave som primært løses av grensevakten. Den skal fortsatt ha høy prioritet.

Ambisjonsnivå 2009

Forsvaret har en hovedrolle med hensyn til å hevde norsk suverenitet og forsvare Norges territorielle integritet. Dette innebærer at Forsvaret må ha evne til både å overvåke aktiviteten i norske områder, og til på kort varsel være til stede med egnede enheter for å håndtere ulike typer krenkelser av norsk suverenitet. Forsvaret må generelt ha evne til å reagere rettidig mot krenkelser over hele territoriet. Det skal foreløpig planlegges med ett besøk av KNM-fartøy til Svalbard i 2009. Nordområdene skal, iht. regjeringens Soria Moria-erklæring, prioriteres.

2.4.2.3 Ivareta norsk myndighetsutøvelse

Utfordringen mot norsk regime i havområdene er klart størst i Fiskevernsonen. Myndighetsutøvelsen i dette området skal prioriteres. I tillegg skal det vektlegges oppfølging av og kontroll med UUU-fisket[†] i nært samarbeid med fiskerimyndighetene.

Grensevakten skal videreføre samarbeidet med politiet hva angår grenseoppsyn i henhold til inngåtte avtaler.

Ambisjonsnivå 2009

Myndighetsutøvelse vil være en betydelig oppgave for Forsvaret også i årene fremover. Forsvaret må derfor ha evne til raskt å oppdage og reagere på brudd på norske lover og regler på de områdene der Forsvaret er tildelt slik myndighet. Denne myndighetsutøvelsen må være tilstrekkelig tydelig og konsekvent til å ha en preventiv effekt overfor aktører som bevisst utfordrer norsk lov- og regelverk. På fiskeriområdet innebærer dette at Forsvaret i 2009 skal ha evne til kunne utøve ressurskontroll gjennom effektiv overvåkning, relevant tilstedeværelse og jevnlig inspeksjoner i alle områder der det foregår fangst og fiske. *Nasjonal strategisk risikovurdering*, utarbeidet av Fiskeridirektøren, gir rammer for og prioritering av innsats og ressurskontroll på fiskeriområdet. Disse kommer til anvendelse for Kystvakten og prioriterer bl.a. overfiske i Barentshavet, dumping av fisk, uregistrerte landinger og bifangstproblematikk. Ambisjonsnivået for grensevakten i 2009 skal også gjenspeile Norges internasjonale forpliktelser i Schengen-samarbeidet og baseres på komplementære tiltak, inkludert kontinuerlig overvåkning, rutinemessig patruljering og situasjonsbestemte utrykninger.

[†] Ulovlig, uregulert og urapportert fiske (UUU-fiske)

2.4.2.4 Forebygge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser

Forsvaret skal kunne bidra til å håndtere nasjonale sikkerhetspolitiske episoder og kriser, hvor håndteringen i sin helhet ledes av norske politiske myndigheter, og som ikke er av et slikt omfang at regjeringen vil ønske å involvere alliansen. Slike episoder og kriser, inkludert terrorangrep, må hurtig, og med et minimum av negative konsekvenser, kunne bringes under kontroll på norske premisser.

Ambisjonsnivå 2009

Forsvaret skal i 2009 kunne håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser i Norge og norske nærområder, hvor håndteringen i sin helhet ivaretas av norske politiske myndigheter, og som ikke er av et slikt omfang at regjeringen vil ønske å involvere alliansen. Evne til episode- og krisehåndtering i våre nærområder omfatter også forebygging av slike kriser. I denne forbindelse har relevant militær tilstedeværelse stor betydning. Oppgaven krever et bredt spekter av fleksible kapasiteter med høy reaksjonsevne innenfor alle forsvarsgrener og Heimevernet, jf. vedlegg B. Den krever videre evne til å lede operasjoner med bidrag fra flere forsvarsgrener, og evne til samarbeid med sivile aktører. utfordringene tilsier også at Forsvaret må ha evne til å kunne bidra til å håndtere samtidige episoder og begrensede kriser, noe som stiller krav til styrkenes volum og utholdenhet. Skulle Norge bli utsatt for militær aggresjon, selv i et begrenset omfang, vil dette imidlertid være et allianseanliggende. Oppgaven må derfor også kunne utøves parallelt med at alliansen eventuelt involveres og innbefatter også evne til å legge til rette for allierte forsterkninger.

2.4.2.5 Bidra til kollektivt forsvar av Norge og øvrige deler av NATO

Hele Forsvarets operative struktur skal ha beredskap for å bidra til kollektivt forsvar, ved å sikre at avdelingene kan stille klar iht. vedlegg B. Kollektivt forsvar omfatter til daglig grensevakt, kongevakt og overvåking av luftrommet, vedlikehold av kapasiteter til vertslandstøtte, bi- og multilaterale avtaler og planer om forsterkninger samt styrkebidrag til NRF. For øvrig forberedes operasjoner gjennom styrkeproduksjon, deler av øvingsvirksomheten, samt deltakelse i NRF.

Artikkel 5-operasjoner i utlandet omtales i vedlegg H. Operative krav til operativ strukturs beredskaps- og klartider fremgår av vedlegg B.

Ambisjonsnivå 2009

Forsvaret skal i 2009 etablere de strukturelementer og kapasiteter som er angitt i IVB LTP og med krav til reaksjonstid som angitt i vedlegg B. Øvings- og treningsmønster skal omfatte høyintensitetsoperasjoner både forsvarsgrensvis og som fellesoperasjoner, jf. vedlegg C for 2009. Kapasiteter skal etableres med reaksjonstider som fremkommer av vedlegg B.

2.4.2.6 Bidra til flernasjonalt krisehåndtering

Flernasjonalt krisehåndtering gjennomføres i mange sammenhenger av særskilt sammensatte flernasjonale styrker, men kan også utføres av NRF etter politisk beslutning i NATO. Der det er mulig skal det tilstrebes at norsk deltakelse kan gjennomføres med hele strukturelementer.

Forsvarets bidrag til operasjoner i utlandet er en politisk høyt prioritert leveranse.

Ambisjonsnivå 2009

Forsvaret må kunne stille relevante styrker til hele spekteret av fredsstøttende operasjoner, inkludert preventive stabiliseringsoperasjoner, mer tradisjonelle fredsbevarende operasjoner og fredsopprettende operasjoner. Forsvaret må også kunne håndtere utfordringer knyttet til samarbeid med andre aktører i integrerte fredsoperasjoner. Styrkene må ha tilstrekkelig utholdenhet i operasjonsområdet. For å kunne ha en slik utholdenhet må Forsvaret i større grad trekke på bidrag fra hele styrkestrukturen, inkludert alle forsvarsgrener og felleskapasiteter. Forsvaret må også evne å kunne stille styrkebidrag til fredsstøttende operasjoner i utlandet på kort varsel gjennom de enheter som er satt opp som reaksjonsstyrker.

Det er regjeringens ambisjon å videreføre bidragene til flernasjonalt krisehåndtering på samme nivå i 2009 som i 2008, i tillegg skal Forsvaret forberede å stille et feltsykehus til Tsjad. Dette gjelder både til operasjoner i utlandet og flernasjonale beredskapsregistre iht. vedlegg H.

Foreløpige planlagte bidrag til operasjoner i utlandet fremgår av vedlegg H med undervedlegg.

2.4.2.7 Støtte til diplomati og forhindre spredning av masseødeleggelsesvåpen

Rustningskontrollgruppen (RKG) skal i 2009 videreføre sin virksomhet iht. internasjonalt avtaleverk og skal bidra til å ivareta Norges internasjonale forpliktelser.

Forsvaret skal i 2009 støtte Norges engasjement i det multinasjonale ikke-spredningsarbeidet i NATO- og FN-regi og i *Proliferation Security Initiative* (PSI).

2.4.2.8 Støtte til forsvars- og sikkerhetssektorreform.

Forsvaret viderefører støtten til forsvars- og sikkerhetssektorreform i utvalgte partnerland. Støtten skal bidra til reform av forsvarssektoren, med særlig henblikk på å styrke demokratisk kontroll og effektiv forvaltning av statens maktapparat, samt styrke landenes evne til å delta i internasjonale fredsoperasjoner. Landene på Vest-Balkan, Ukraina og Georgia prioriteres. I tillegg vil Forsvarsdepartementet i 2009 innlede et nordisk samarbeid om støtte til afrikansk kapasitetsbygging. Forsvarsdepartementet forvalter økonomiske midler til dette formålet, men Forsvarets avdelinger må påregne å stille personell tilgjengelig for å gjennomføre enkelte prosjekter av kortere varighet.

2.4.2.9 Bidra til ivaretagelse av samfunnssikkerhet og andre samfunnsoppgaver

Redningstjenesten videreføres i samsvar med de til enhver tid gjeldende beredskapskrav. Tilstedevakt i Florø skal etableres fra 1. april 2009. Øvrig støtte til det sivile samfunn ytes etter anmodning og innenfor rammen av tilgjengelig struktur og tilgjengelige ressurser.

2.4.3 Operative prioriteringer 2009

Operativ prioritering fra 2008 videreføres inn i 2009. Hensikten med prioriteringene er å presisere kravet om å prioritere de aller viktigste delene av virksomheten – pågående og besluttede operasjoner. Enheter som deltar i og direkte understøtter pågående og besluttede militære operasjoner, gis høyeste prioritet.

- Prioritet 0:
Pågående og besluttede militære operasjoner i Norge og utlandet (FN, NATO og EU), inkludert kapasiteter som direkte understøtter gjennomføringsevnen for disse operasjonene.
- Prioritet 1:
Styrkeproduksjon og forberedelse for deltakelse i pågående og besluttede operasjoner som beskrevet i prioritet 0.
- Prioritet 2:
Produksjon til, og gjennomføring av, rutinemessig aktivitet nasjonalt, som å hevde norsk suverenitet gjennom territoriell overvåking langs Norges land-, luft- og sjøgrense i henhold til fastsatte minimumskrav.
- Prioritet 3:
Styrkeproduksjon iht. vedtatte NATO-styrkemål, samt forberedelser til planlagte bidrag til operasjoner i et lengre tidsperspektiv (ut over gjeldende årlig IVB).

Satsningsområdene i Soria Moria-erklæringen skal følges opp, spesielt når det gjelder norsk tilstedeværelse og aktivitet i nordområdene og norsk militær deltakelse i operasjoner i utlandet, herunder FN-operasjoner.

2.4.4 Produksjon av PRT Meymaneh fra 2010

OPG-prosessen sommeren 2008 la en overordnet plan for leveranser til utenlandsoperasjoner for perioden 2010-12. En av forutsetningene i planen var at Hæren gis avløsning i produksjonen av PRT fra 2010, for å etablere evne til å levere substansielle strukturlike elementer fra 2012. En annen forutsetning fra OPG-arbeidet er at innretningen i PRTet skal justeres, og det militære bidraget reduseres. En totalgjennomgang av hele styrkebidraget til Afghanistan for å utvikle forslag til ny organisering skal foretas tidlig i 2009 for at justering av planer for styrkeproduksjon kan gjøres i løpet av 1. og 2. kvartal 2009. Det er dog sikkerhetssituasjonen i Faryab, ANAs utvikling og faktiske deployering, ISAFs planer og den generelle utviklingen i Faryab

som vil påvirke hvor hurtig og i hvilken form en slik reduksjon kan gjennomføres. Dette betyr at Forsvaret må ha en beredskap for å kunne levere til tilnærmet den strukturen vi kjenner i dag, men med fleksibilitet til å nedskalere og justere dette. Dette krever årvåkenhet hva gjelder uviklingen i Faryab, kreativitet hva gjelder mulige måter å organisere seg på og fleksibilitet i styrkeproduksjonen. Det er p.t. ikke avklart hvilket bidrag Latvia vil stille med i 2010, derfor må Forsvaret ha en beredskap for eventuelt å dekke opp dette.

Se vedlegg G for detaljerte oppdrag knyttet til PRT Meymaneh-

2.4.5 Forsvarets beredskap

Forsvarets beredskap skal forebygge, ivareta de løpende oppgavene og sikre evne til krisehåndtering, nasjonalt og i en flernasjonalt ramme. Vedlegg B lister den operative strukturen og klartider for 2009, inkludert presiseringer omkring forberedelser for styrkeoppbygging og bruk av enhetene. Operativ sjef skal ikke sette høyere krav til beredskap /klartider enn det som eksplisitt er pålagt i vedlegg B, og generalinspektører/styrkeprodusenter skal ikke øke dette nivå ut over de krav som er gitt av operativ sjef. Klartidene i vedlegg B er dimensjonerende for omfanget av og innretningen på styrkeoppbyggingsplanleggingen og forberedelsene som må gjøres for de enkelte strukturelementene. Beredskap/klartider skal være tilpasset ressursrammene og skal under ingen omstendighet økes uten etter godkjenning fra FD.

Enhver militær avdeling, uansett klartid, skal være forberedt på å delta med det den til enhver tid har tilgjengelig av personell og materiell ved akutt behov for krisehåndtering. Dette skal ikke betraktes som et oppdrag om å etablere hjemmevakt eller andre vaktordninger, utsette ferieavvikling, materiellvedlikehold og øvelser, eller igangsette andre ressurskrevende aktiviteter. Det er en generell presisering av alle operative sjefers plikt til å ha oversikt over den kapasitet egen avdeling til enhver tid innehar, og til å være i stand til å anvende tilgjengelig kapasitet innen 24 timer ved behov.

Forsvarssjefen (FSJ) må løpende og kritisk vurdere eventuelle behov for å sette enkelte strukturelement, eller deler av disse, på en høyere beredskap enn forpliktet overfor NATO/allierte, for å styrke evnen til å løse Forsvarets oppgaver hjemme. FSJ skal foreslå eventuelle reviderte krav til klartider, jf. vedlegg B, og fremme forslag til endrede krav for godkjenning av FD.

2.4.6 Operativ virksomhet og styrkeproduksjon

Den operative virksomheten skal særlig prioriteres mot å understøtte regjeringens nordområdesatsning, herunder håndheve suverenitet og suverene rettigheter, samt ivareta forpliktelser i våre havområder. Forsvarets tilstedeværelse skal bidra til forutsigbarhet og stabilitet, og til at norsk suverenitet og norske interesser ivaretas på

en troverdig og langsiktig måte. Aktiviteten i nord skal derfor, både faktisk og andelsmessig innenfor forsvarsgrenene, øke i 2009 ift. 2008.

Den militære beredskapen skal være tilpasset forebygging, for å ivareta de løpende oppgavene og for å sikre evne til krisehåndtering, nasjonalt og i en allianseramme. Beredskapen er bygget opp ved at de operative enhetene gis klartider iht. gitte operative krav, jf. vedlegg B. Klartidene baseres på behov for reaksjonsevne i forbindelse med krisehåndtering hjemme og ute.

Operativ virksomhet, inkludert styrkeproduksjon til denne, skal i 2009 tilpasses det politisk vedtatte operative ambisjonsnivå. Dette innebærer at aktiviteten hos styrkeprodusentene skal differensieres ut fra krav til operative leveranser, herunder beredskapstider. Det skal søkes å unngå unødig slitasje på materiell. Videre skal det så langt det er mulig søkes en balansert fordeling av belastningen på personell og avdelinger knyttet til operasjoner i utlandet. For å minimalisere belastning på personell bør det legges vekt på å bedre Forsvarets evne til planlegging på alle nivå og å øke tilgjengelige, herunder kontraktsbaserte fellesressurser, spesielt E-, sanitets-, sambands- og logistikkressurser. Det bør legges større vekt på kompetansestyring for å optimalisere disponering av kritiske personellkategorier.

Som følge av den nye langtidsplanen for Forsvaret (St.prp.nr.48 (2007-2008)), vil FKL overføres til Hæren, noe som påvirker oppdragsfordelingen. Det samme gjør prosjekt FRIFLO som ikke vil gjøre det mulig å gi FLO konkrete styrkeproduksjonsoppdrag. Det legges dog til grunn at FLO har kapasitet i sin organisasjon til å rekruttere personell til logistikkoppsettinger. Når det imidlertid gjelder beslutninger mht. fremtidig innretning av Forsvarets logstikkorganisasjon (FRIFLO 1), jf. St.prp. nr. 1 (2008-2009), samt beslutning om eventuelt å overføre av 1- 3. linjes vedlikehold fra FLO til hhv Hæren og Luftforsvaret på basis av anbefalinger ifm. FRIFLO 2 prosjektet, vil departementet følge opp gjennom en samlet PET til IVB 2009 i løpet av januar 2009.

2.4.7 Operativ logistikk

Modernisering innenfor den operative logistikkstruktur forsetter med økt fokus på fleksibilitet, tilgjengelighet og deployeringsevne for disse enhetene. Logistikk og støtteavdelingene skal dimensjoneres for å kunne understøtte den øvrige operative struktur, men må også kunne inngå i flernasjonale løsninger. For nasjoner med begrensede logistikkressurser vil flernasjonale løsninger redusere de økonomiske utgiftene, logistikkmengden og antall personer som utfører operativ logistikk. Forsvaret skal derfor prioritere arbeidet med å etablere slike løsninger.

For å sikre en tilstrekkelig understøttelse må logistikkenhetene modulbaseres og tilpasses den øvrige operative struktur. Det må fortsatt prioriteres å forsterke og videreutvikle Forsvarets logistikkbasen. For å sikre nødvendig initiell utholdenhet til Forsvarets operative struktur, må operasjoner kunne støttes med forsyninger i nødvendig mengde basert på NATO og nasjonale krav til understøttelse, og

logistikkapparatet må ha minimum samme reaksjonsevne, mobilitet og deployerbarhet som de avdelinger de støtter. I tillegg skal logistikkorganisasjonen være i stand til å etterforsyne og vedlikeholde den øvrige operative strukturen. Dette omfatter også tilstrekkelige strategisk løftekapasitet både for deployering/redeployering og etterforsyning, og inkluderer også behovet for eventuell sanitetsevakuering.

Ambisjonene for deployerbare logistikkbasert og strategisk transportkapasitet fremgår av vedlegg B.

Vertlandsstøttebataljonen som er øremerket for det amerikanske marinekorpset, må modulbaseres og tilpasses marinekorpsets avdeling iht. hva avdelingen deployerer med.

2.4.8 Øving og trening

I 2009 prioriteres planlegging og gjennomføring av fellesoperativ, multinasjonal øving, øving av Forsvarets operative ledelse (FOL), samt øving og samtrening med sivile myndigheter. Trening og øving for deltakelse i besluttede og pågående operasjoner skal gis høy prioritet, jf. operative prioriteringer for 2009. I budsjettet for 2009 er det lagt til grunn at *Cold Response 2009* (CR 09) gjennomføres innenfor en økonomisk ramme på 240 mill. kroner.

Øvelser og annen relevant militær tilstedeværelse i Nord-Norge, sammen med utenlandsk militær trening, skal være med på å understøtte nasjonal satsning på nordområdene. Dedikert nasjonal vertlandsstøtte til utenlandsk trening skal være med på å legge forholdene best mulig til rette for denne virksomheten. Det er av vesentlig betydning å opprettholde og videreutvikle internasjonalt øvingssamarbeid hvor Norge har inngått avtaler om slik aktivitet både ute og hjemme. Dette inkluderer trening og øving av innmeldte kapasiteter til NATO NRF, samt drift av *Centre of Excellence – Cold Weather Operations* ved FOH.

Konseptutvikling og eksperimentering (CD&E – *Concept Development & Experimentation*) er et viktig verktøy for utviklingsaktiviteten i NATO og det norske Forsvaret, og er en metodikk for å understøtte endring. CD&E skal, der det er naturlig, innarbeides som en del av øvings- og treningsvirksomheten.

Evaluerer er et verktøy for å kunne trekke erfaringer og implementere lærdom i utviklingen av operativ evne. I all øving og trening er evaluering av aktivitetene en forutsetning for måling av effekt, og skal følgelig være en integrert del av både øvingsplanlegging og gjennomføring.

For detaljer vedrørende målsetting for øving og trening, og kostnadsberegning av alle øvelser, vises til vedlegg C.

2.4.9 Andre forhold

2.4.9.1 Beredskapssystem for Forsvaret og Styrkeoppbyggingssystemet

Fokus i innværende langtidsplanperiode har vært å få på plass et nytt Beredskapssystem for Forsvaret (BFF) og et Styrkeoppbyggingssystem (SOS) på sentralt nivå. Omstillingstakten i Forsvarets organisasjon har gjort det vanskelig å opprettholde et oppdatert beredskapsplanverk på underliggende nivåer. Dette er planlagt å komme på plass i løpet av 2008. I 2009 skal Forsvaret gjennomføre nødvendige tiltak for å sikre videre forbedring og operasjonalisering av innført planverk. Herunder skal Forsvarets rutiner og prosedyrer for håndtering av beredskapsmeldinger revideres. FD vil i 2008 med støtte fra etatene etablere et system for kvalitativ kontroll og oppfølging av beredskaps-, styrkeoppbyggings- og logistikkplanverk i Forsvaret som muliggjør sentral oppfølging av status. I 2009 vil dette bli fulgt opp med gjennomføring av kontroller i Forsvaret innenfor utvalgte fagområder. I tillegg til ovennevnte skal Forsvaret vektlegge:

- Aktiv bruk av BFF og enhetsplaner for styrkeoppbygging i øvingssammenheng.
- Kontinuerlig kvalitetsforbedring basert på erfaringer, inkludert erfaringer fra planarbeid og øvelser.

2.4.9.2 Objektsikring

Regelverket for bruk av militære sikringsstyrker for sikring av objekter må oppdateres og tilpasses dagens trusselbilde, lovverk og Forsvarets ressurser og organisering. Forsvarsdepartementet skal i samarbeid med Forsvaret og sivile myndigheter oppdatere regelverk for objektbeskyttelse gjennom bruk av sikringsstyrker, samt bestemmelser for tilordning, planlegging og øving av militære sikringsstyrker. Det nye regelverket planlegges implementert i Forsvaret i 2009 – 2010.

I påvente av nytt regelverk, skal Forsvaret planlegge og øve objektsikring basert på eksisterende regelverk, men tilpasset dagens trusselbilde og ressursituasjon.

2.4.9.3 Vern mot kjemiske-, biologiske-, radiologiske- og atomstridsmidler (CBRN-vern)

Med dagens trusselbilde og utstrakte bruk av Forsvaret i utenlandsoperasjoner, er det nødvendig at Forsvaret har et pålitelig og godt organisert CBRN-vern, dvs. vern mot masseødeleggelsesmidler. For å styrke arbeidet med CBRN-vern i forsvarssektoren, herunder avklare ansvarsforhold og forbedre rutiner, systemer og planer vil det bli utgitt et nytt overordnet regelverk for CBRN-vern. Dette regelverket skal implementeres i Forsvaret i 2009. Som oppfølging av dette skal det også arbeides for å styrke det sivil-militære samarbeidet på området.

2.4.9.4 Utvikling av totalforsvaret og sivil-militært samarbeid

Forsvaret skal, som en del av totalforsvarsordningen, kunne støtte det sivile samfunn ved ulykker, kriser, naturkatastrofer og annen fare for liv og helse eller materielle skader, inkludert ved terroranslag. Forsvaret skal videre kunne bidra til å forebygge og bekjempe ikke-militære anslag mot landets befolkning, infrastruktur og vitale samfunnsfunksjoner, herunder anslag av asymmetrisk karakter. Forsvarets bistand blir gitt når de sivile ressurser ikke er tilstrekkelige for å håndtere situasjonen, og ivaretas med utgangspunkt i den struktur, kompetanse og kapasiteter som er etablert for å løse Forsvarets primæroppgave som er å produsere og levere militærmakt.

Totalforsvarsordningen omfatter også sivil støtte til Forsvaret. Omfattende og pliktmessig sivil støtte til Forsvaret i alvorlige krisesituasjoner forutsetter at beredskapslovgivningen tas i bruk. Normal praksis i dag er likevel at sivil støtte baseres på kommersielle kontrakter og samarbeid, også i tilfeller hvor beredskapslovgivningen kan anvendes. Forsvaret skal videreutvikle dette arbeidet.

Samarbeidet mellom militære og sivile aktører får økt betydning i tilknytning til Forsvarets internasjonale virksomhet, blant annet hva gjelder utdanning, planlegging og gjennomføring. Ikke alle mekanismer og ordninger i totalforsvarskonseptet vil være relevante ved operasjoner utenfor Norge, men Forsvaret skal aktivt trekke veksler på rutiner, metodikk og erfaringer fra totalforsvarskonseptet i utviklingen av et mer koordinert og gjensidig forsterkende sivil-militært samarbeid, også ved operasjoner i utlandet.

FD legger vekt på å videreutvikle totalforsvarskonseptet for å bidra til en best mulig utnyttelse av samfunnets samlede ressurser og evne til å forebygge og håndtere kriser. Forsvarsdepartementet vil derfor, i samarbeid med Justisdepartementet og andre relevante departementer, igangsette et arbeid for å gjennomgå de spesifikke ordninger og mekanismer for gjensidig sivil-militær støtte innenfor totalforsvaret. Det vil bli opprettet en arbeidsgruppe som skal bistå departementene i utførelsen av denne gjennomgangen. Forsvaret vil i vesentlig grad bli involvert i dette arbeidet. Arbeidet vil påbegynnes i 2008 og vil pågå også i 2009.

Forsvaret skal benytte Sentralt totalforsvarsforum som en arena for å drøfte aktuelle sivil-militære problemstillinger av felles interesse.

2.5 Økonomiske rammer og forutsetninger

2.5.1 : Strategisk mål: Balansere struktur og aktiviteter mot økonomi (mål Ø-1)

Målet er å oppnå en mer vedvarende balanse mellom struktur og aktiviteter på den ene siden, og økonomiske rammer på den andre. Dette gjøres ved å frigjøre ressurser internt i forsvarssektoren gjennom sterk prioritering på investeringssiden, omfordeling og effektivisering av den interne driften, for derigjennom å sikre optimal ressursutnyttelse både i det årlige og det flerårige perspektivet.

Det skal skapes best mulig samsvar mellom oppgaver og rammebetingelser som gis sektoren. I dette ligger bevilgninger som gjør det mulig å fornye og drifte strukturelementer slik at operativ evne over noe tid kan opprettholdes eller økes innenfor politisk besluttet ambisjonsnivå. Det skal løpende tas høyde for å kunne håndtere konsekvenser ved manglende samsvar mellom ambisjonsnivå og bevilgninger. Det er samtidig avgjørende at ambisjonsnivå ikke legges høyere enn hva som er angitt i LTP.

Resultatkrav 2009:

- Gjennom god og tydelig økonomistyring overholde tildelt budsjettamme (Ø-1-1)

2.5.2 Økonomiske forutsetninger i perioden 2009-2012

I perioden 2009-2012 legges det opp til en gradvis opptrapping av forsvarsrammen fra 2008-nivået på 31,54 mrd. kroner til et nivå innen 2012 som ligger 800 mill. kroner høyere, og som gir en totalramme på 32,34 mrd. 2008-kroner. Det planlegges med at den bevilgningsmessige økningen fordeler seg med om lag 670 mill. kroner til drift og 130 mill. kroner til investering. Med de økonomiske rammer og forutsetninger som er lagt for perioden frem til 2012, ivaretas en mer varig balanse mellom oppgaver, struktur og ressurstilgang. Samtidig legges det opp til betydelig intern ressursfrigjøring for å fjerne ubalanser og styrke høyere prioriterte områder. Av de økonomiske planforutsetningene knyttet til gjennomføringen av den nye langtidsplanen ligger om lag 80 % på interne tiltak i sektoren, mens 20 % ligger i den forutsatte bevilgningsøkningen.

I tråd med ovenstående legges følgende økonomiske hovedstørrelser til grunn for forsvarssektorens utvikling 2009 – 2012:

Mrd. 2008-kr	Saldert 2008*	2012
Investeringer totalt	9,47	9,60
Materiellinvesteringer	7,69	7,80
Infrastrukturinvesteringer	1,50	1,65
Fellesfinansiert infrastruktur	0,28	0,15
Drift	21,34	22,01
Merutgifter utenlandsoperasjoner	0,73	0,73
Sum	31,54	32,34

*saldert 2008 danner grunnlaget for den økonomiske utviklingen 2009-2012 med en forutsatt vekst på 800 mill. kroner

Rammen bygger på en årlig avsetning til merutgifter til norske styrker i utlandet på 730 mill. kroner. Forsvarets utenlandsoperasjoner skal allikevel planlegges med utgangspunkt i de midler som er avsatt i det enkelte budsjettår.

En betydelig intern omdisponering av midler fra lavere prioritert virksomhet til høyere prioritert virksomhet, samt stram prioritering av materiellanskaffelser, vil være en grunnleggende forutsetning for omstillingsarbeidet i neste langtidsperiode. Følgende økonomisk-administrative forutsetninger for perioden 2009-2012 legges til grunn for å sikre fornyelse og forbedring av sektoren på sikt:

- Avvikling av baser og annen infrastruktur. Om lag 375 mill. kroner skal være frigjort når tiltakene fullt ut er implementert, hvorav om lag 290 mill. kroner forventes frigjort ved utgangen av 2012. Dette fordeler seg på om lag 40-50 mill. kroner i reduserte driftskostnader, frigjøring av om lag 300 årsverk samt en bruttoreduksjon på i overkant av 165 000 kvm. bygningsareal.
- Det legges samtidig opp til å øke avsetningene til investeringer innenfor eiendom, bygg og anlegg (EBA) fra om lag 1,5 mrd. kroner til 1,65 mrd. kroner. Dette for å understøtte den vedtatte omleggingen samtidig som øvrige kritiske behov blir ivaretatt. Samlet vil dette gi om lag 6,4 mrd. kroner til nasjonale investeringer i EBA i perioden 2009-2012. Med planlagt tilvekst av ny EBA er det forventet en nettoreduksjon på minimum 135 000 kvm.
- Forsterket fokus på interneffektivisering. Minimum 610 mill. kroner skal fra og med 2012 være frigjort i varig effekt som en konsekvens av at interne prosesser i forsvarssektoren effektiviseres. Totalt i perioden til og med 2012, skal akkumulerte effekter være minimum 1 540 mill. kroner. Det forutsettes en dokumenterbar og varig frigjøring på minimum 150 mill. kroner (160 mill. kroner i 2009) innenfor driftsbudsjettet hvert år i perioden 2009-2012. FSJ gis ansvar for og myndighet til å initiere og gjennomføre det årlige effektiviseringskravet.
- Økning i Forsvarets bemanning. Samlet sett er det planlagt med at antall årsverk i Forsvaret øker fra dagens nivå på ca 16 400 til om lag 16 900 i 2012, før eventuelle virkninger av tiltak ifm. Forsvarets interneffektivisering. I utviklingen opp til 16 900 årsverk er det samtidig lagt til grunn at det frigjøres i overkant av 300 årsverk som følge av de vedtatte tiltak innenfor base- og støttevirksomheten.
- Reduksjon i avsetningene til avgangsstimulerende tiltak. Det er forutsatt en gradvis reduksjon i takt med redusert behov for utbetalinger med om lag 315 mill. kroner ift. 2008-nivået frem mot 2012. For 2009 er forventningen en reduksjon på om lag 135 mill. kroner.
- Prioritering av behov for materiellanskaffelser. Det økonomiske omfanget av materiellinvesteringer er tilpasset et nivå som årlig ligger 1,6 mrd. kroner lavere enn ved utgangen av planperioden 2005-2008. Det er forutsatt en økning av bevilgninger til materiellinvesteringer utover i planperioden fra et nivå på totalt 7 439 mill. kroner i 2009. For perioden 2009-2012 er det lagt til grunn et samlet materiellinvesteringsbehov på 31,1 mrd. kroner for å videreutvikle strukturen i tråd med den nye langtidsplanen.

Den økonomiske tildelingen i kommende periode bygger på de ressursmessige forutsetningene i langtidsplanen. De endringer som følger av langtidsplanen, er

beregnet med utgangspunkt i 2008-budsjettet og kapitlenes planlagte bemanning, infrastruktur, materiellbruk og aktivitetsnivå for virksomhetsåret 2008.

Eventuelle avvik fra langtidsplanens forutsetninger skal primært håndteres gjennom styringstiltak innenfor den enkeltes myndighetsområde og ramme. Dersom avviket ikke kan håndteres gjennom styringstiltak, og skyldes forhold kapitleier, etat og sektor ikke rår over, slik som eventuelt vesentlig lavere budsjetttrammer, vil utfordringene søkes løst på overordnet nivå gjennom strukturelle tiltak.

Det legges videre til grunn at sektoren årlig kompenseres for den eksternt drevne lønns- og prisveksten i tråd med gjeldende statlig budsjettpraksis. Langsiktig balanse mellom oppgaver, struktur og økonomi skal ivaretas og håndteres med varige strukturelle tiltak dersom den økonomiske forutsetningen i langtidsplanen ikke oppfylles.

For ytterligere beskrivelse av de ressursmessige forutsetningene lagt til grunn for neste langtidsperiode, vises det til IVB LTP 2009-2012.

2.5.2.1 Intern ressursfrigjøring

Det er avgjørende for å nå målene i langtidsperioden at driften i Forsvaret effektiviseres maksimalt, slik at planlagt ressursfrigjøring med tilsvarende økninger i operativ kapasitet og leveranser kan gjennomføres. Dersom forventede gevinster ikke frigjøres, eller frigjøres i mindre grad enn forutsatt, skal Forsvaret søke å finne og iverksette nye effektiviseringstiltak som dekker inn gevinstforskjellen.

EBA og basereduksjoner:

For omtale av EBA og basereduksjoner vises det til vedlegg E.

Interneffektivisering:

Forsvaret skal i 2009 iverksette og gjennomføre interneffektivisering tilsvarende minimum 160 mill. 2008-kroner. Eventuelle kostnader forbundet med å iverksette/gjennomføre interneffektiviseringstiltakene må dekkes inn i tillegg. Tiltakene som iverksettes skal gi varig effekt. I IVB LTP er det lagt til grunn at forsvarssjefen gis ansvar og myndighet for å initiere og gjennomføre den årlige effektiviseringen. Med effektivisering menes å gjennomføre tiltak for å utføre Forsvarets oppgaver billigere uten at oppgaveløsningen blir dårligere. De føringer som tidligere er gitt vedrørende bortsetting av virksomhet skal følges. De forutsetninger som allerede ligger til grunn i langtidsplanen knyttet til vedtatt basekonsentrasjon og tilpasninger av operativ struktur kan ikke iberegnes i det effektiviseringskrav som FSJ er pålagt for 2009. FSJ står fritt til å innlemme tiltak som tidligere er fremkommet gjennom Forsvarsstudie 2007 og annet utredningsarbeid, jf. omtale i IVB LTP og i grunnlagsdokumentasjonen knyttet til FS 07.

For å sikre gode insentiver til å gjennomføre interneffektiviseringen skal det legges særlig til rette for at avdelinger som identifiserer og realiserer effektiviseringspotensial, kan bruke deler av gevinsten til styrking av prioriterte deler av egen virksomhet.

FD vil understreke betydningen av at de enkelte tiltakene er målbare og forhåndsdefinerte. FD ønsker en tett oppfølging av interneffektiviseringen, og ber om en løpende orientering om utviklingen, i tillegg til rapportering i RKR og FÅR. I tillegg skal kommende års tiltak beskrives i FSJs budsjettforslag. Når langtidsperioden er ferdig, skal det foretas en samlet evaluering av interneffektiviseringen.

2.5.3 Nærmere om økonomiske størrelser i budsjettet 2009

For å ivareta en bærekraftig balanse mellom oppgaver, struktur og ressurstilgang legger langtidsplanen opp til en gradvis opptrapping av forsvarsrammen fra 2008-nivået til et nivå som ligger 800 mill. kroner høyere innen 2012. Forsvarsrammen for 2009 gir en oppfylleelsesgrad på det forutsatte opptrappingsnivået i LTPen for 2009-2012 på 50% allerede første året av perioden.

Budsjettet for Forsvaret i 2009 er balansert innenfor en økonomisk ramme på kr. 31 082 mill. kroner. Tekniske endringer mellom kapitlene presiseres nærmere under det enkelte kapittel i del tre av dette dokumentet.

Alle beløp er justert for lønns-, pris- og soldatkompensasjon. Tekniske endringer mellom kapitlene presiseres nærmere under det enkelte kapittel i vedlegg I. All aktivitet i Forsvaret skal kontinuerlig tilpasses tildelte budsjettammer og vedtatt struktur, i denne rekkefølge. Vedlegg I gir en totaloversikt over utgiftskapitlene som har tilhørighet under Forsvaret.

Eventuelle midler tilknyttet et mindrebehov som identifiseres i la. budsjettåret, kan ikke automatisk brukes av kapittelansvarlig, men skal rapporteres til FSJ, som i samråd med FD fastsetter den endelige disponeringen.

Siden full opptrapping av forsvarsrammen ikke skjer i 2009, samtidig som basetiltak, strukturgrep og effektiviseringer ikke vil gi full effekt i 2009, må det gjennomføres en særskilt streng budsjettdisiplin for 2009. Aktiviteten må prioriteres strengt, og eventuell aktivitet det ikke er budsjettet for, skal resultere i tilsvarende nedtrekk/effektivisering på andre områder.

2.5.4 Fullmakter

2.5.4.1 Merinntektsfullmakt

Forsvaret kan planlegge med en merinntektsfullmakt med unntak av militære bøter, dvs. på postene 01, 15, 16, 17 og 18, innenfor refusjoner for utgifter på utgiftskapitlet (eksempelvis NATO-refusjoner, inntekter fra salg av drivstoff til allierte), salg av varer og tjenester som har tilsvarende utgifter på utgiftskapitlet (eksempelvis salg av

verkstedstjenester til allierte og sivile aktører), samt til dekning av utgifter til inntekts ervervelse – når dette er dokumentert.

Disponering av øvrige merinntekter besluttes av FD. Videre understrekes det at dokumenterte salgskostnader knyttet til materiell skal trekkes fra, før det resterende inntektsføres under kapittel 4760, post 45. Prognoser for merinntekter skal rapporteres månedlig sammen med regnskapet.

2.5.4.2 Belastningsfullmakter

Forsvarsdepartementet gir med dette Forsvaret fullmakt til å belaste kapittel 1719, post 01, innenfor følgende områder i 2009:

OMRÅDER:	BELØP:
Forsvarsattacheer og militærrådgivere	Inntil 67 mill. kroner
Nasjonale militære stillinger i Belgia	Inntil 111,1 mill. kroner
FSSR (inkl. Baltikum)	Inntil 1,9 mill. kroner
SHIRBRIG (personellutgifter til offiserer i planelement, SHIRBRIG i Danmark, samt reiseutgifter ved deltakelse på møter, seminarer og liknende).	Inntil 1,5 mill. kroner

Forsvarsdepartementet gjør oppmerksom på at det arbeides med å identifisere en annen løsning for hvordan regnskapsføring av nevnte aktiviteter skal utføres i fremtiden.

2.5.4.3 Fullmakter vedrørende førstegangstjenesten

For mannskaper med tilbud om arbeid og utdanning kan Forsvaret planlegge med adgang til førtidsdimittering med inntil seks uker for mannskaper med tolv måneders tjenestetid, og inntil 14 dager for mannskaper med kortere tjenestetid. Forkortelse av tjenestetid som er nødvendig av andre grunner, kan skje med inntil fire uker for avdelinger med tolv måneders tjeneste, og med inntil to uker for avdelinger med kortere tjenestetid. Det presiseres imidlertid at hovedregelen er at alle mannskaper skal gjennomføre den på forhånd fastlagte tjenestelengde. Videre forutsettes førstegangstjenesten som hovedregel å starte opp iht. forsvarsgrenenes utdanningssyklus. Det forutsettes at redusert tjeneste mht. både førtidsdimittering og forkortet tjeneste ikke får konsekvenser for operativ virksomhet eller utdanning. Ordningen kan ikke slås sammen.

Forsvaret kan ikke dimettere personell inne til førstegangstjeneste før tiden, dersom den enkelte selv ønsker å stå tiden ut.

2.6 Strukturutvikling, styrkeproduksjon, støttevirksomhet og ledelse

2.6.1 Strategisk mål: Lede og styre helhetlig og enhetlig (mål I-1)

Gjennomføringen av langtidsplanen vil være krevende og stiller store krav til lederskap, ledelse, planlegging og styring. Samtidig er en vellykket gjennomføring viktig for sektorens omdømme. Ledelsen skal fremstå tydeligere og mer beslutningskraftig, hvor roller og ansvar er avklart, etterfulgt og formidlet gjennom hele organisasjonen. Felles verdier og holdninger skal ligge til grunn for utvikling og gjennomføring av strategier, planer, målsetninger og beslutninger.

Systematisk og målrettet kommunikasjon er en integrert del av all ledelse og skal bidra til å styrke troverdighet, motivasjon og forståelse eksternt og internt. Med helhetlig menes å se sitt ansvarsområde i en større sammenheng og hvordan vi bidrar til de overordnede målene. Med enhetlig menes Forsvarektorens evne til god mål- og resultatstyring, samt risikostyring, som er samstemt og prioritert nedover i organisasjonen. Løsning av oppgaver, effektiv bruk av samfunnets ressurser, samt holdninger og etikk som samsvarer med samfunnets normer og regler, og evne til å ivareta sektorens personell.

Fornyings- og administrasjonsdepartementets plattform for ledelse i staten skal legges til grunn for lederskap og arbeidet med å utvikle ledelse i staten. Dette gjelder også for forsvarssektoren. Dokumentet er en plattform som angir basis, rammer og prinsipper for lederskap i staten. Plattformen slår fast at statens ledelsespolitikk må tuftes på statens særpreg, verdigrunnlag og overordnede mål.

Resultatkrav 2009:

- Oppnå forbedring av resultater for område ledelse ift 2008 i medarbeiderundersøkelsen (I-1-2)

2.6.1.1 Ny ledelsesstruktur, lokalisering av GIene

I tråd med langtidsplanen og for å legge til rette for en styrket strategisk oppfølging, ledelse og kontroll i forsvarsgrenene, samt etablere en tydeligere ledelsesstruktur i Forsvaret, vil generalinspektørene og deres stabsfunksjoner, , lokaliseres til de respektive tyngdepunkt for deres virksomhet. GIene skal således lokaliseres som følger:

- Generalinspektøren for Hæren lokaliseres til Bardufoss
- Generalinspektøren for Sjøforsvaret lokaliseres til Bergen
- Generalinspektøren for HV lokaliseres til Oslo

Når det gjelder endelig lokalisering av generalinspektøren for Luftforsvaret vil departementet komme til bakte til dette etter avklaringen om Luftforsvarets fremtidige basestruktur. Generalinspektøren for Luftforsvaret lokaliseres midlertidig til Rygge

2.6.1.2 Handlingsplan for holdninger, etikk og ledelse

Mangfold, likestilling og gode holdninger skal være et fokus i forsvarssektoren. Implementeringen av Handlingsplan for holdninger, etikk og ledelse (HEL) i forsvarssektoren har pågått gjennom hele 2008. Hensikten med dette arbeidet er å skape en organisasjonskultur preget av godt lederskap, gode holdninger, og medarbeidere med høy etisk bevissthet. Dette er viktig både for å videreføre omstillingsprosessen, for å lykkes i de operasjoner som Forsvaret daglig utfører både i inn- og utland og for å bidra til å opprettholde den nødvendige troverdighet og tillit internt i virksomheten så vel som i samfunnet forøvrig.

Forsvaret i samarbeid med Forsvarsdepartementet skal i 2009 videreutvikle arbeidet med holdninger, etikk og ledelse. Noen av tiltakene fra perioden 2006-2008 videreføres, i tillegg skal nye tiltak lanseres. Det vil i perioden være økt fokus på lokal tilpasning slik at planer og tiltak oppleves som nyttige og relevante for ledere, medarbeidere og vernepliktige på alle nivå i organisasjonen. Det skal legges til rette for utrulling, gjennomføring og oppfølging av e-læringsprogram for holdninger, etikk og ledelse i hele Forsvaret. Medarbeiderundersøkelsen skal videreutvikles slik at den i større grad blir et instrument for å måle etiske og holdningsmessige aspekter ved det lederskap som utøves. Medarbeiderundersøkelsen skal også måle motivasjon, tilhørighet og jobbtilfredshet, for å sikre at Forsvaret beholder kompetent personell. Videre skal undersøkelsen gi innsikt i hvorvidt organisasjonskulturen er hensiktsmessig i forhold til et omstillingsbehov.

2.6.2 Strategisk mål: Forsvarlig forvaltning (mål I-2)

En forutsetning for et effektivt forsvar er at de forvaltningsmessige rutiner og oppgaver ivaretas korrekt, er preget av ansvarlige holdninger til forvaltning og at ressursbruken er dokumenterbar effektiv. Gitte krav til regnskap og dokumentasjon skal oppfylles. I dette ligger at politiske krav blir fulgt opp og at gjeldende lover og regler og internt fastsatte krav blir fulgt. Internrevisjon og intern kontroll skal være en integrert del av virksomheten i etatene, og med god bemanning og kompetanse, slik at også prinsippene i rammeverket til Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) oppfylles.

Forsvarlig forvaltning omfatter økonomiforvaltning, personellforvaltning, materiellforvaltning, EBA-forvaltning, miljøvernforvaltning og annen type forvaltning.

Resultatkrav 2009:

- Vesentlig forbedre rettidig fakturabetaling (I-2-1)
- Inneha fullstendig håndvåpenkontroll i Forsvarets våpenregister (I-2-2)
- Foreta materiellkontroll ved samtlige driftsenheter (I-2-3)

Forsvarlig forvaltning ble igjen satt på dagsordenen av forsvarssjefen gjennom hans beslutningsnotat nr. 1/2008 – forbedringstiltak innenfor forvaltning. Forsvaret må

oppretholde fokuset på forvaltning og videreføre arbeidet med forbedringstiltak i 2009, bl.a. innenfor områdene hvor Riksrevisjonen hadde merknader til Forsvarets regnskap for 2007 – herunder forsering av utbetalinger, habilitet, mangelfull bruk av rammeavtaler, fakturaflyt og materiellforvaltning.

FD har identifisert høy risiko ift. å gjenvinne kontroll i SAP etter oppgradering til FIF 2.0, og legger til grunn at dette arbeidet gis høy prioritet i 2009.

Ved revisjonen av Forsvarets regnskap for 2007 signaliserte statsråden i Dokument nr. 1 (2008–2009) at Forsvaret skal ha fokus på utvalgte områder, med ambisjon om å unngå fremtidige bemerkninger på disse. I 2009 skal det særskilt fokuseres på forbedringer knyttet til fakturaflyt, bruk av rammeavtaler og materiellforvaltning.

2.6.3 Strategisk mål: Effektivisere styrkeproduksjon og støttevirksomhet (mål I-3)

Gjennom konsentrasjon av virksomheten og annen effektivisering skal det frigjøres ressurser for å øke styrkeproduksjonen til operativ evne, prioritert virksomhet og nødvendige investeringer. Styrkeproduksjonen skal prioriteres til operasjoner. Støttevirksomheten skal balanseres og dimensjoneres i forhold til operativ virksomhet og styrkeproduksjon, og bedres for å bidra til utholdenhet i trening og operasjoner. Samarbeid med sivile aktører og andre nasjoner skal etableres og videreutvikles der hvor det tjener Forsvaret.

Resultatkrav 2009:

- Gjennomføre vedtatte organisasjonsendringer innen gitte tidsfrister (I-3-1)
- Gjennomføre planlagt styrkeproduksjon som er lagt til grunn i plan- og budsjettprosessen (I-3-2)
- Sikre materielltilgjengelighet iht. avtalt nivå mellom FLO og andre deler av Forsvaret (I-3-3)

Vedtatte organisatoriske endringer skal vektlegges og gjennomføres iht krav gitt i IVB LTP. Oppdrag som skal gjennomføres i 2009 er listet i vedlegg G. I tillegg må tiltak som skal gjennomføres senere i perioden forberedes i tråd med oppdrag gitt i IVB LTP.

2.6.3.1 Samarbeid med industrien og flernasjonalt samarbeid

Andre offentlige virksomheter, industrien og næringslivet for øvrig, både nasjonalt og internasjonalt, medvirker til å skaffe forsvarssektoren nødvendige varer og tjenester, både gjennom kompliserte og integrerte prosesser innenfor produksjon og drift, og gjennom mer enkle vare- og tjenesteleveranser. For å løse pålagte oppgaver kvalitativt og kostnadseffektivt skal Forsvaret fortsette å videreutvikle dette samarbeidet hvor det er formålstjenlig for å oppnå kvalitetsforbedringer og reelle kostnadsreduksjoner. Virkemiddelet bortsetting vil likevel bare være ett av en lang rekke mulige virkemidler i Forsvaret sine fornyingsprosesser, og det skal bare brukes dersom dette er vurdert

som mer formålstjenelig enn andre tiltak. Det skal legges vekt på totaløkonomisk gunstige løsninger og at operative krav overholdes. Det hvor det er mulig og formålstjenelig skal effektivisering internt i Forsvaret prioriteres fremfor å sette deler av Forsvarets virksomhet ut til eksterne aktører. Forsvarets kjernevirksomhet, herunder den direkte understøttende logistikken, skal uansett alltid utføres i regi av Forsvaret selv.

Videreutvikling og etablering av ulike samarbeidsløsninger skal baseres på grundige prinsipielle vurderinger og analyser der alle relevante forhold belyses. Det er videre viktig at prosessene gjennomføres slik at arbeidstakerne involveres på en god, ryddig, konstruktiv og involverende måte. Det henvises også til IVB LTP 09-12 pkt. 6.3.

For å få realisert de positive effektene som potensielt kan ligge i ulike samarbeidsløsninger, og innenfor de rammer som fremkommer her, må det etableres/videreutvikles nødvendig kompetanse. Dette bl.a. gjennom en tilstrekkelig oppdragsportefølje mht. videreutvikling av pågående samarbeidsløsninger og etablering av nye samarbeidsområder. Forsvarets metodeverk mht. etablering og utvikling av gode samarbeidsløsninger med eksterne må fortløpende videreutvikles basert på Forsvarets og andres erfaringer og i tråd med fastlagte rammer. Konkrete oppdrag knyttet til oppfølgingen av dette og som skal gjennomføres i 2009 er listet i vedlegg G.

2.6.3.2 Den videre utvikling av Forsvarets logistikkvirksomhet

Det vises til egen PET som skal utarbeides i løpet av januar 2005.

2.6.3.3 Forsvarets informasjonsinfrastruktur

Forsvarets evne til helhetlig styring og ledelse innen IKT-området skal styrkes. Det skal etableres en sjef Forsvarets informasjonsinfrastruktur (sjef INI) i den hensikt å sikre bedre kontroll med og en mer effektiv utnyttelse av Forsvarets samlede IKT-ressurser, samt å bidra til å styre utviklingen mot et nettverksbasert forsvar. Virksomheten som i dag blant annet foregår ved Forsvarets kompetansesenter for kommando-, kontroll- og informasjonssystemer (FK KKIS), inkludert KKIS – enheten (CIS TG), INI-elementet i FST/Fellesstaben, *Computer Network Operations* -enheten (CNO), samt Forsvarets arkivadministrasjon skal inngå i Forsvarets informasjonsinfrastruktur. I tillegg vil det bli foretatt en organisatorisk overføring av de tekniske driftstjenestene fra FLO/IKT. I denne forbindelse må grensesnitt, ansvar og roller tydeliggjøres slik at det ikke utvikles overlappende eller konkurrerende miljø innenfor drift og utvikling på INI området i Forsvaret. De ulike delene av den fremtidige virksomheten skal videreføres der de er lokalisert i dag. Virksomheten som i dag er lokalisert på Jørstadmoen skal videreføres der, og på sikt skal miljøet styrkes. Etableringen skal ikke innebære flytting av årsverk eller kompetanse som i dag er lokalisert til Jørstadmoen, eller redusere aktivitet og dynamikk på Jørstadmoen. Det vil bli vurdert om også annen IKT-relatert driftsvirksomhet i fremtiden kan lokaliseres til Jørstadmoen. Etablering av sjef INI skal

ikke medføre dublering av oppgaver eller at stabsmiljøer som er på Jørstadmoen i dag, blir berørt. Staben under sjef INI skal holdes på et nøkternt nivå.

2.6.3.4 Regionale støttefunksjoner

Det vises til PET omtalt i punkt 2.6.3.2,

2.6.3.5 Andre forhold

Tilsynsmyndigheten for materiell skal underlegges forsvarssjefen. Dette gir mulighet for å utøve tilsynsmyndigheten som i dag, men med en tilstrekkelig avstand mellom tilsynsobjektet (FLO) og andre enheter under forsvarssjefen. Habilitetshensynet vil dermed bli bedre ivaretatt.

FKL skal videreføres som en samlet enhet underlagt Hæren, i all hovedsak med dagens organisasjon og ansvar, under betegnelsen Forsvarets kompetansesenter for logistikk og operativ støtte (FKL). Rollen som felles leverandør til alle forsvarsgrener og Heimevernet videreføres. FKL videreutvikles på Sessvollmoen. Underleggelsen gjennomføres snarest og senest innen 1. august 2009.

Fremtidig lokalisering for en samling av forvaltningsutdannelsen til et fåtall utdanningsinstitusjoner skal utredes innen 31. desember 2009.

For den stasjonære delen av Forsvarets kommunikasjonsinfrastruktur videreføres vurderingen om hvorvidt det er mulig i større grad å utnytte samfunnets samlede kommunikasjonsressurser for å ivareta Forsvarets behov på en bedre og mer kostnadseffektiv måte enn i dag, jf. PET nr. 3 til IVB for 2008.

Arbeidet med etablering og oppfølging av nytt avtaleverk mellom Forsvaret og Avinor AS, jf. PET nr. 2 og 5 for 2007 m.v., videreføres i 2009.

2.6.3.6 Materiell

Forsvaret er gjennom Forsvarsdepartementets retningslinjer for materiellforvaltning i forsvarssektoren pålagt å iverksette avhending av alle materiellkategorier/-typer som er i overskudd i Forsvaret. Konkret vil dette si at materiell som med stor grad av sikkerhet vil være uaktuelt for fremtidig struktur, skal avhendes. Der hvor det finnes reservemateriell, forbruksmaterieell, delelager og spesielt verkstedmaterieell som er bygget opp for å ivareta hovedmateriellet, så skal dette materiellet avhendes parallelt med hovedmateriellet. Forsvaret pålegges å identifisere det potensial som ligger i å tilpasse alle lagerbeholdninger til dagens behov/beredskapskrav.

KOP-arbeidet, som skal ferdigstilles snarest og senest innen 31. desember 2009, er en grunnleggende faktor for å lykkes med en strukturert og effektiv gjennomføring av materiellavhendingen i Forsvaret. Dette vil bidra til å avstemme nødvendig materiell og

EBA i forhold til vedtatt struktur, og gir et potensiale for avhending av materielloverskudd. Dette vil innebære vesentlige ressursbesparelser både innenfor EBA-, materiell- og personellforvaltningen. Avhending av EBA må ses nøye opp mot behovet for garasje plass for kjøretøy og ingeniørmateriell, da slike garasjeplasser er i underskudd ved enkelte garnisoner.

Materiellavhendingen i Forsvaret skal gjennomføres i henhold til Normalinstruksen, og innebærer at Forsvarets valg eller anbefaling av avhendingsmetode, i hvert enkelt tilfelle, skal være forankret i et totaløkonomisk perspektiv og tjene Forsvarets interesser. Forsvaret skal fremme samlet plan for utrangering av overskuddsmateriell iht denne IVB senest 1. juli 2009. FD vil etter vurdering av denne planen ta konkret stilling til utrangering av hver enkelt materiellkategori.

Våpensystemet MLRS (12 stk) inkl. reservedelsmateriell som eventuelt ikke skal videreføres i ny struktur, avhendes innen 31.12 2009.

Forsvarets beholdninger av klaseammunisjon (DM 642 og DM 662) destrueres snarest og senest innen 31.12 2009.

2.6.4 Strategisk mål: Videreutvikle operativ struktur (mål I-4)

Forsvarssektorens operative evne skal understøttes ved å etablere nye strukturelementer iht. plan samt vedlikeholde og videreutvikle eksisterende struktur som skal videreføres. Dette innebærer også å bedre evnen til å gjennomføre materiellinvesteringer. Forsvarssektoren skal produsere kapasiteter som tilfredsstillende operative krav og behov.

Resultatkrav 2009:

- Implementere strukturendringer iht. vedtatt operativ struktur (I-4-1)
- Sikre tilfredsstillende omsetning av investeringsmidler iht pålagte gjennomføringsoppdrag (I-4-2)
- Ivareta aksepterte Nato styrkemål og moderniseringsmål (I-4-3)

Hovedmålet med videreutviklingen av Forsvaret er å skape et moderne og fleksibelt innsatsforsvar i tråd med ambisjonsnivået som følger av forsvars- og sikkerhetspolitikken. For å imøtekomme spekteret av utfordringer både hjemme og ute krever dette en forsvarsstruktur som har tilstrekkelig kvalitet, herunder blant annet et godt øvings- og treningsnivå, evne til å samvirke med allierte, god reaksjonsevne, utholdenhet, egenbeskyttelse, strategisk mobilitet og deployerbarhet.

Den operative strukturen som er vedtatt av Stortinget, danner utgangspunktet for hvordan den helhetlige virksomheten skal organiseres og videreutvikles. Det bør samtidig være balanse mellom ambisjonsnivået som knyttes til den operative strukturen, og yteevnen til støttevirksomheten. En funksjonell balanse mellom disse deler må reflekteres i organisasjonens totale innretning. En ytterligere utdyping av strukturutviklingen er gitt i IVB LTP.

I utformingen av Forsvarets struktur skal det legges stor vekt på behov og oppgaver hjemme samtidig som større deler av strukturen skal være anvendelig til operasjoner i utlandet og til beredskap for slike. Videre tilstrebes det helhetlige og komplementære kapabiliteter, som har evne til å respondere på kort varsel med relevante styrker samt evne til samtidig å gjennomføre operasjoner hjemme og ute. Den operative strukturen skal både ha reaksjonsevne og utholdenhet, og bidrag til operasjoner i utlandet skal i størst mulig grad ta utgangspunkt i den etablerte nasjonale styrkestrukturen

For strukturutviklingen i perioden 2009-2012 vil særlig følgende vektlegges:

- Videreutvikling av ledelsesstrukturen med vekt på tydelige ansvarslinjer og enklere grensesnitt.
- Styrking av brigadeledelse og eksisterende struktur med vekt på ledelsesstøtteavdelinger, taktisk støtte- og logistikkavdelinger i Hæren.
- Innføring av nye fregatter, Skjold-klasse MTB og nye KV-fartøyer.
- Innfasing av nye transportfly og nye KV- og fregatthelikopter, samt forberede innføring av nye kampfly i Luftforsvaret.
- Videreføre kvalitetsreformen i Heimevernet, herunder også en tilpasning av ledelsesstrukturen og endret utdanningsmodell med tilførsel av personell fra forsvarsgrenene
- Styrke rekruttering og kompetanseutvikling av personell til Hærens hurtige reaksjonsstyrke, Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando og øvrige avdelinger som skal kunne delta i operasjoner i utlandet
- Økning av tilgjengeligheten på felleskapasiteter for understøttelse av resterende del av strukturen. Styrking av de deployerbare KKIS-, eksplosivrydde-, logistikk- og sanitetskapasitetene i strukturen, dog etter tilsvarende fagmessig styrking i grenene – spesielt Hæren.
- Styrkingen av kapasiteter på områder hvor det erfarer personellslitasje ved også å etablere sikker tilgang på ikke-stadig tjenestegjørende personell og kompetanse.

Operativ struktur 2012

Felleselementer	Hæren	Sjøforsvaret	Lufforsvaret	Heimevernet
Etterretningstjenesten	1 Brigade	1 taktisk maritim kommando (CNORTG)	Luftkontroll og varsling (K&V): - CRC Sørreisa - CRC Mågerø	45.000 befal og mannskaper organisert i: - Innsatsstyrker - Forsterkningsstyrker - Oppfølgingsstyrker
Forsvarets operative hovedkvarter	Brigadekommando - 2 mekaniserte bataljoner	6 Skjold-klasse MTB-er	48 + 9 F-16 kampfly	
Forsvarets spesialstyrker	- 1 lettpansret bataljon	5 Fridtjof Nansen-klasse fregatter m/NH 90-helikoptre	18 Bell 412 helikoptre	
Felles logistikk og sanitet Transportkontrollenhet	- Etterretningsbataljon - Sambandsbataljon	3+3 Oksøy/Alta-klasse minejakt/-sveip	4+2 P-3 C/N maritime patruljefly	
Luftterminalenhet Havne- og jernbaneterminalenhet	- MP-kompani - Artilleribataljon - Ingeniørbataljon - Logistikkbataljon - Sanitetsbataljon	6 Ula-klasse ubåter	3 DA-20 EK/ViP fly	11 distrikter og en SHV-kommando
Deployerbare logistikk baser/Nasjonale støttelementer <i>Theatre enabling force</i>	HM Kongens Garde	Marinejegerkommandoen	4 C-130J transport-fly	
Felles transportkompani	Grensevakt	Minedykkerkommandoen	1 NASAMS luftvern-batteri	
Felles vannrenseenhet	Forsvarets spesialkommando/Hærens	Kystjegerkommandoen	Basesett luft	
Forsvarets felles sanitetsstyrker	jegerkommando (FSK/HJK)	Logistikk- og støttefartøy	(14 maritime helikoptre NH-90)	
1 vertslandsstøttebataljon		Kystvakten: 1 Svalbard-klasse ytre kystvakt m/NH-90	Redningstjeneste: 12 Sea King redningshelikoptere	
Strategisk luft- og sjøtransport		3 Nordkapp-klasse ytre kystvakt m/NH-90		
Felles ledelsesstøtte og operativ støtte Kapasitet for militære datanettverksoperasjoner (CNO-enhet)		6 Ålesund-/Harstad/Barentshav-klasse ytre kystvakt		
Eksplisivryddeenhet (EOD/IEDD enhet)		5 Nornen-klasse indre kystvakt		
Militærpolitienhet				
Felles NATO luft-og bakkeovervåkning (NAEW&CF, AGS)				
Kapasitet for deployerbar kommunikasjon og informasjon (KKIS-enhet)				

Se konkretisering i IVB LTP for mer detaljer om strukturutviklingen og vedlegg B til dette iverksettelsesbrevet når det gjelder krav til reaksjonstider.

2.7 Personell og kompetanse

2.7.1 : Strategisk mål: Systematisk utvikle og styre personell og kompetanse (mål M-1)

Med kompetanse mener vi de samlede kunnskaper, ferdigheter, evner og holdninger som gjør det mulig å utføre aktuelle funksjoner og oppgaver i tråd med definerte krav, mål eller standarder. En strategisk kompetansestyring, herunder planlegging, gjennomføring og evaluering av kompetansetiltak, skal sikre en systematisk og hensiktsmessig styring av personellet som kompetansebærere, med fundament i de operative krav og behov.

Disponeringsordninger og utdanningsmuligheter må være forutsigbare for den enkelte, for avdelinger og for Forsvaret som helhet. Gjennom redusert jobbtotasjon samt vektlegging av kontinuitet og tid i stilling skal det skapes økt forutsigbarhet for både ansatte og arbeidsgiver.

Målet i 2012 er en personellstruktur med tilstrekkelig utholdenhet, tilgjengelighet, reaksjonsevne og fleksibilitet slik at forsvarssektorens oppgaver ivaretas både nasjonalt og internasjonalt.

Resultatkrav 2009:

- Tilpasse personellstrukturen iht. gitte måltall (M-1-1)
- Inneha tilfredsstillende dekningsgrad på kompetanse i de ulike bransjer (M-1-2)
- Oppnå forbedring innen område jobbtilfredshet ift 2008 i medarbeiderundersøkelsen (M-1-3)

Sektorens kompetansebehov skal dekkes gjennom systematisk og planmessig rekruttering, samt utvikling og anvendelse av ervervet kompetanse. For å sikre at tidsriktig kompetanse utvikles og vedlikeholdes, vil det i årene som kommer være et fortsatt behov for å bruke betydelige midler på kompetanseutvikling. Knapphet på ressurser i hele forsvarssektoren betinger imidlertid et ytterligere fokus på økonomisk rasjonell drift også i utdanningssystemet. Det tar lang tid å omstille og tilpasse personellstrukturen til nye og endrede behov. Av den grunn er det nødvendig med langsiktig tenkning i utvikling av kompetanse- og personellstruktur, hvor kortsiktige løsninger og behov må vurderes opp mot langsiktige behov.

Hovedmålsettingen innenfor personellområdet er å legge grunnlaget for å rekruttere, beholde og videreutvikle både militære og sivile medarbeidere med høy motivasjon og riktig kompetanse, tilpasset Forsvarets behov og oppgaver. Det vises for øvrig til kapittel 7 i IVB LTP.

2.7.1.1 Personell- og kompetansestruktur

Forsvarsdepartementet vil for å sikre balanse mellom den økonomiske tildelingen, oppdrag som er gitt og antall årsverk i Forsvaret følge opp Forsvaret i forhold til en total

årsverksramme. Fordeling ned på det enkelte kapittel er forsvarssjefens ansvar. I tråd med langtidsplanen er det for 2009 lagt til grunn en øvre ramme på 16521 årsverk. Det er videre innrømmet forsvarssjefen en viss fleksibilitet i forhold til denne årsverksrammen dersom det kan dokumenteres at dette er totaløkonomisk lønnsomt. Innleid arbeidskraft skal ikke benyttes som erstatning for oppgaver som er forutsatt ivaretatt av Forsvarets ansatte. Samlet sett er det planlagt med at antall årsverk i Forsvaret øker fra dagens ca. 16 400 til om lag 16 900 i 2012. Dette så fremt de økonomiske forutsetninger i langtidsplanen innfris. I utviklingen opp til 16 900 årsverk er det samtidig lagt til grunn at ca 300 årsverk frigjøres som følge av vedtatte tiltak innenfor base- og logistikkvirksomheten. Disse 300 årsverkene kan således rettes inn mot annen prioritert virksomhet.

Operative krav og behov skal være styrende for sammensetningen av kompetanse- og personellstrukturen i Forsvaret. Organisasjonen må ha tilstrekkelig utholdenhet, tilgjengelighet, reaksjonsevne og fleksibilitet til å ivareta Forsvarets oppgaver, både nasjonalt og internasjonalt. Det betyr at arbeidet med ytterligere å dreie personell-, grads- og aldersstrukturen vil bli prioritert i 2009. Denne endringen innebærer bl.a. en økning av antallet avdelingsbefal og vervede, mens andelen sivile og yrkesoffiserer skal videreføres eller i noen grad reduseres. I tillegg skal gradsstrukturen tilpasses ved å redusere andelen militære stillinger på midlere og høyere nivå i henhold til rammer og intensjon gitt i PET 17/2007 og en korresponderende økning på de lavere gradsnivåer. Ny OPL for Forsvaret innenfor en totalramme på 16 900 årsverk skal være ferdig utarbeidet senest 31. desember 2009 slik at innplassering av personell i nye organisasjoner kan være gjennomført innen 1. august 2010. OPL skal omfattet stillinger som videreføres og som i løpet av perioden skal termineres, samt nye stillinger som skal opprettes/åpnes i langtidsperioden. Tidspunkter for åpning og terminering må gå klart frem. For avdelinger som berøres av opprettelser og nedleggelse, vil andre tidsfrister kunne bli gjeldende. Det vises for øvrig til IVB LTP.

Ny OPL skal legge grunnlaget for den eksakte gradssammensetningen. Strukturen skal innrettes på en slik måte at det skapes en hensiktsmessig balanse mellom de ulike personellkategoriene ift. Forsvarets behov og innenfor gitte årsverksrammer. Dette vil bidra til å øke fleksibiliteten i organisasjonen, herunder øke andelen personell som kan tjenestegjøre i operative stillinger og delta i utenlandsoperasjoner.

Forsvaret skal innen 30.04.2009 utvikle og ferdigstille en OPL utland der samtlige internasjonale stillinger inngår i tråd med rammer og føringer i IVB LTP.

Forsvaret skal i 2009 fortsette å videreutvikle et system for kompetansestyring. Målet er at personellet skal bli disponert optimalt etter Forsvarets behov. Disponeringen av personellet skal ivareta behovet for fleksibilitet, mer kontinuitet i stilling og legge til rette for horisontale karriereutviklingsmuligheter. Dette gjelder både militære og sivile medarbeidere.

2.7.2 Ulike forhold innenfor personellområdet

Forsvaret skal være en attraktiv og trygg arbeidsplass, slik at en kan beholde og rekruttere i konkurransen om arbeidskraft. Dette er spesielt utfordrende ved omstillinger. Å ta vare på den enkelte medarbeider og dennes familie er et satsningsområde for Forsvaret i 2009. De familiepolitiske tiltakene skal utvikles innenfor rammen av livsfasepolitikken. Eksempelvis skal det etableres fleksible overgangsordninger til pensjonsalder, og boligpolitikken skal anvendes som et personellpolitisk virkemiddel. Det legges videre opp til at familiepolitikken i stor grad skal utøves på lokalt nivå. Forsvaret skal i 2009 klargjøre rammene for hvilke tiltak lokale sjefer kan og bør iverksette.

Gjennom et hensiktsmessig internkontrollsystem skal Forsvaret ha høy bevissthet på sikkerhet under trening, øving og operasjoner. Den enkelte sjefs ansvar skal innskjerpes slik at vernegrensene overholdes.

Forsvaret skal videreutvikle og vurdere pendlerordningene slik at de reflekterer overordnede personellpolitiske prioriteringer. Dette arbeidet skal gjennomføres i løpet av 2009.

Forsvarets medarbeiderundersøkelse i 2007 viste at Forsvaret i hovedsak har et godt arbeidsmiljø. Målsettingen er å videreutvikle et arbeidsmiljø som skaper engasjement og hvor det er samsvar mellom de oppgaver som skal løses og de ressurser som stilles til disposisjon. Den enkelte sjefs ansvar skal innskjerpes slik at vernegrensene overholdes. Dette ansvaret må klargjøres for alle sjefer. Forsvaret skal kommunisere og praktisere konsekvenser ved overtredelse, samt etablere aksept for å nedprioritere aktivitet hvis denne fører til at avdelingen går ut over vernegrensene. Forsvaret skal iverksette tiltak for å få en jevnere fordeling av arbeidsbelastningen. Forsvaret skal i løpet av 2009 avklare og tydeliggjøre en hensiktsmessig ansvarsfordeling mellom Forsvarsstaben og Forsvarets sanitet innenfor HMS-området.

2.7.3 Utdanning og kompetansestyring

Utdanningssystemet skal videreutvikles og tilpasses til Forsvarets endrede behov og krav, og konsentrere sin virksomhet rundt behovet for militær kjernekompetanse. Forsvarsgrenene vil i 2009 starte arbeidet med å overta det helhetlige ansvaret for rekrutt-, befals- og krigsskoleutdanningen innenfor egen forsvarsgren, samt produksjon av vernepliktige og befal til fellesavdelingene og Heimevernet. Forsvaret skal vurdere ulike utdanningstilbud til avdelingsbefal som yrkestilsettes og starte arbeidet med å etablere aktuelle utdanningstilbud.

I henhold til St.prp.nr.1 (2007-2008) skal krigsskoleutdannet personell gis fast tilsetting som yrkesbefal etter gjennomført og bestått treårig grunnleggende offisersutdanning. Dette iverksettes fra 2009.

I 2009 bes forsvarssjefen også foreta en behovsvurdering av militære utdanningstilbud som overlapper sivile utdanningstilbud. I tillegg skal potensialet for økt samhandling og

fellesutdanning mellom de tre krigsskolene utredes. Utredningen skal være fullført innen 2010. I tillegg skal forskningsbasert undervisning videreutvikles i samarbeid med andre relevante fagmiljøer i og utenfor Forsvaret.

Den militære forvaltningsutdanningen skal samles til et fåtall utdanningsinstitusjoner. Forsvaret skal utrede fremtidige lokaliseringssløsninger for denne utdanningen. Lokaliseringssløsningene skal kraftsamle til et fåtall steder med nærhet til militærfaglige kompetansemiljøer samt sivile utdanningsinstitusjoner.

Videreutviklingen av Forsvarets utdanningssystem vil bli sett i sammenheng med trilateralt forsvarssamarbeid mellom Norge, Sverige og Finland – *Nordic mutually supportive defence structures* (NORDSUP). Forsvaret skal videre bygge et operativt rettet kompetansemiljø innen kjønnsperspektivet for oppfølging av FN's sikkerhetsrådsresolusjon 1325, samt utdanne personell som skal inngå i observasjonslag (MOT 1325). I tillegg skal det vurderes utdanningsløsninger for felles og integrerte fag- og våpenskoler, stabsoffisers-utdanning og utvikling av læringsplattformer innen ADL. Dagens etablerte nasjonale ADL-baserte løsninger skal evalueres.

Forsvaret skal ha et økt fokus på tiltak for å beholde kvalifisert personell. En videreutvikling av karriereplanlegging, familiepolitikk og livsfasepolitikk sammen med tilpasninger i insentivordningene, er viktige tiltak i denne sammenhengen. Forsvaret skal starte arbeidet med et karriereutviklingssystem for sivile og militære arbeidstakere som innebærer en mer systematisk og bedre individuell oppfølging. Det skal i denne sammenheng legges vekt på å utarbeide tjeneste- og karriereplaner for ulike personellkategorier. Forsvaret skal videreutvikle Forsvarets personelltjenester for å ivareta ordninger for karriereskifte, enten som frivillig overgang til annet arbeid utenfor Forsvaret eller som omskolering internt.

Forsvaret skal snarest utarbeide oversikt over tilgjengelig personell innenfor kompetanseområder som er aktuell for utenlandsoperasjoner, enten de tjenestegjør i forsvarsgren eller i fellesstilling. Oversikten skal også inkludere personell med relevant kompetanse som ikke lenger tjenestegjør i Forsvaret, men som er kvalifisert og motivert for utenlandsoperasjoner. Denne oversikten skal brukes til rekruttering og kompetansestyring, samt danne grunnlag for belastningsfordeling og fremtidig kompetanseproduksjon. Utenlandsoperasjoner er en naturlig del av tjenesten for ansatte i Forsvaret, og personellstrukturen skal videreutvikles slik at en større andel medarbeidere kan disponeres til slike operasjoner i den hensikt at deltagelse blir jevnt fordelt på personellet. Forsvaret skal tilstrebe bedre samsvar mellom tilgjengelig personellstruktur og den kompetansen som etterspørres. Tjenestegjøring i utenlandsoperasjoner og avgivelse av personell til slike operasjoner skal prioriteres på alle nivåer i Forsvaret. Forsvaret skal etablere et langsiktig disponeringsarbeid til utenlandsoperasjoner som skaper større forutsigbarhet og forbedrer styringen av personellet. Samtidig skal Forsvaret vektlegge en fortsatt aktiv dialog med familier og pårørende til personell i utenlandsoperasjoner. Nær kontakt med og god oppfølging av

familien skal prioriteres. Styrking og videreføring av familiepolitiske tiltak inkluderer også tilbud om samlivskurs for personell som skal delta i utenlandsoperasjoner.

Forsvaret skal dimensjonere utdanningsvolumet på GBU-nivå slik at dette samsvarer med Forsvarets behov for tilsetting av personell på lengre sikt. Forsvaret skal sikre at kvalifisert personell som har gjennomført GBU, i størst mulig grad gis tilbud om tilsetting som avdelingsbefal, eller mulighet for høyere utdanning i Forsvaret.

Disponeringsordningen skal justeres slik at disponeringen av befall på gradsnivå fenrik og lavere kan gjennomføres med større grad av beordring ut fra tjenestelig behov, hensynet til kompetanseutvikling og den enkeltes kompetanse. Denne tilpasningen innebærer også at Forsvaret sikrer en grundig gjennomgang av lokal arbeidsgivers plikter. Gjensidig forpliktende tjenestepåtaler skal utarbeides gjennom dialog, slik at tilbeordret befall får en forutsigbar og kompetansebyggende beordringsperiode.

Forsvaret skal etablere en grunnleggende, ikke-nivå dannende, modulbasert stabsutdanning ved FSS. Denne skal hovedsakelig være nettbasert med enkelte fellessamlinger, og målgruppen er yrkesoffiserer på løytnants- og kapteinsnivå, og sivile etter behov. Utdanningen skal gis til medarbeidere som forventes å tiltre stabsstillinger, eller som har et spesielt behov i kraft av sin funksjon. Stabsutdanningen skal videreutvikles for bedre å ivareta de særlige kompetansekrav som forutsettes ved tjenestegjøring i Forsvarsdepartementet.

Det er gjort endringer ift. tidligere system for lederutvelgelse til høyere militære stillinger, for å sikre en mer åpen og inkluderende prosess. Fra 2009 skal stillinger på oberst/kommandørnivå, med noen unntak, behandles i et partssammensatt råd, administrert av Forsvarsstaben, på lik linje med øvrige gruppe 2-stillinger. Det er i tillegg utarbeidet en ny prosess, og kriterier for utvelgelse, for stillinger på brigader-/flaggkommandørnivå og høyere, samt enkelte oberst/kommandørstillinger, som innebærer en økt involvering av tjenestemannsorganisasjonene.

FD vil igangsette et arbeid med evaluering og vurdering av dagens ordninger for utvikling av ledere i sin helhet, med sikte på å etablere en helhetlig ordning for lederutvelgelse og utvikling av militære og sivile ledere.

Det skal legges til rette for re-rekruttering basert på Forsvarets kompetansebehov. Reservepersonell innehar ofte verdifull militær og sivil kompetanse, som i enkelte operasjoner er en forutsetning for styrkebidraget og dets utholdenhet. Forsvaret skal derfor styrke dialogen med aktuelt reservepersonell. Innen utløpet av 2009 skal Forsvaret gi en anbefaling om fremtidig bruk av personell i reserven.

Voksenopplæringen (VO) skal videreutvikles iht endringer i Forsvarets organisasjon. I løpet av 2009 skal Forsvaret vurdere hvordan VO kan innbefatte kurstilbud til andre personellgrupper for å styrke kompetansen til avdelingsbefal, vervede og sivile. Et slikt tilbud skal ikke gå på bekostning av tilbudet til vernepliktige. Stillingen som skal ivareta mangfold og likestilling i Forsvaret skal besettes snarest.

2.7.4 Kvinner og kjønnsperspektiv

Mål, oppdrag og tiltak på dette området baseres på St.meld. nr 36 (2006-2007) og Regjeringens Handlingsplan for implementering av FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2006), videre på anbefalinger fra det trilaterale nordiske samarbeidet i NORDSUP.

Forsvaret skal oppnå en vesentlig høyere kvinneandel gjennom videreføring av tiltakene fra St.meld. nr. 36 (2006-2007), jf. IVB 2008, og operasjonalisering av Regjeringens handlingsplan for 1325, herunder tiltak for økt kvinnerepresentasjon og kjønnsperspektiv i Forsvaret, samt oppfølging av igangsatte forskningsprosjekter knyttet til rekruttering av kvinner.

Forsvaret skal i 2009 starte forberedelse til og deployering av Gender Advisor og MOT 1325, som skal operere spesielt med kompetanse og oppdrag innenfor ivaretagelse av et kjønnsperspektiv i operasjoner i utlandet. Arbeidet skal fortsette i langtidsperioden, med hovedvekt på 2009/2010.

2.7.5 Sivilt personell

Andelen av sivile skal styrkes innenfor områder som ledelse og økonomistyring samt innen spesifikke fagområder og prosjektstyring. Behovet for særskilt kompetanse innebærer at en del militære stillinger, primært i forvaltningsfunksjoner, uten krav til regelmessig deployering skal konverteres til sivile. Utvalgte stillinger i støttefunksjoner, i dag besatt av sivile arbeidstakere, skal også vurderes å gjøres deployerbare – enten som sivile med militær tilleggskompetanse eller som militære stillinger. Forsvaret skal øke tilgangen på deployerbart personell innenfor etterspurte kompetanseområder gjennom frivillighet eller ved å knytte disponeringsplikt til utenlandsoperasjoner til sivile stillinger, eventuelt konvertere noen til militære.

2.7.6 Rekruttering

Forsvaret skal innen utløpet av 2009 utrede tiltak som bidrar til et bredt rekrutteringsgrunnlag og økt kunnskap om Forsvarets funksjon og virksomhet. Eksempelvis skal Forsvarets samlede markedsførings- og rekrutteringsressurser bli underlagt en mer helhetlig styring og tverrprioritering av Forsvarsstaben. Det skal blant annet utredes hvordan Vernepliktsverket, Forsvarets mediasenter og andre relevante rekrutteringsaktører bedre kan koordinere og kraftsamle sine aktiviteter. Mulighetene for andre rekrutteringstiltak enn skolebesøk skal vurderes, samtidig som ordningen med skolebesøk skal utvides til å omfatte alle videregående skoler i landet. I tillegg skal Forsvaret videreutvikle den etablerte ordningen for felles opptak og seleksjon for rekruttering til Forsvaret under Vernepliktsverkets ansvar. Videre skal Forsvaret søke ytterligere fellesløsninger for rekrutterings- og seleksjonsarbeid for å øke kvaliteten og tilfanget av rett kompetanse, mangfold og økt kvinneandel til organisasjonen. Blant annet starter arbeidet i 2009 med etableringen av én felles nettportal og kontaktsenter for all rekruttering til og i Forsvaret, og som er planlagt delvis implementert i løpet av 2010.

2.7.7 Sesjon, verneplikt og førstegangstjeneste

I henhold til langtidsplanen for 2009-2012, skal det etableres en ny sesjonsordning som sikrer større samsvar mellom Forsvarets behov og den enkeltes ønsker, og som bidrar til en bedre oppfølging av de vernepliktige før og under sesjon, og frem til fremmøte, jf. IVB LTP. For å gjøre sesjonen til et bedre seleksjons- og rekrutteringsverktøy, vil sesjon gjennomføres i to deler. Del I vil være en nettbasert egenerklæring og del II fysisk fremmøte ved et sesjonslokale. Den nettbaserte egenerklæringen vil danne grunnlag for seleksjon av aktuelle kandidater som kalles inn til del II av sesjonsordningen. Den nye sesjonsordningen skal gjennom tilrettelagt fremmøte til sesjon, ved et redusert antall sesjonssteder, sørge for kortest mulig tid mellom klassifisering og innkalling til førstegangstjenesten.

I 2009 vil planlegging av systemet bli prioritert. Ordningen med todelt sesjon skal være delvis implementert fra 2010.

Det skal innføres pliktig sesjon for kvinner fra og ned 2010 (1992-årskullet). Dette vil medføre at antallet sesjonspliktige øker til ca. 60 000 pr. år, og tilretteleggingen for den totale økningen og økningen av kvinner til sesjon skal gjøres i 2009.

Førstegangstjenesten skal bidra til Forsvarets operative evne ved å rekruttere til de fredsoperative avdelingene som er satt opp med vernepliktige, og fungere som rekrutteringsbrønn for utenlandstjeneste. Vernepliktige inne til førstegangstjeneste skal videre dekke Forsvarets behov for vervede og kandidater til befalsutdanning. Det er samtidig viktig at førstegangstjenesten har en egenverdi og ikke kun anvendes som et selekteringsorgan til videre tjeneste i Forsvaret.

Antall vernepliktige inne til førstegangstjeneste skal videreføres om lag på 2008-nivå. Det forventes en økning i antall kvinner som møter til tjeneste, og forsøksprosjektet for rekruttering av flere personer med innvandrerbakgrunn videreføres i 2009. Det skal legges vekt på å videreutvikle en variert og motiverende militærtjeneste preget av kvalitet og som møter ulike behov og krav i forsvarsgrenene. Ordningen med opptjening av studiepoeng under førstegangstjenesten videreføres. I 2009 skal forsvarssjefen utvikle hensiktsmessige ordninger for bedre oppfølging av mannskaper under og etter førstegangstjeneste særlig med sikte på rekruttering.

Mannskapene i forsvarsgrenene har tolv måneders førstegangstjeneste. Ordningen med seks måneders utdanning i Heimevernet bortfaller og siste kontingent med dette tjenestemønsteret dimitterer 31. januar 2009. HV vil opprettholde befalsutdanning på Porsangermoen. Forsvaret skal innen utgangen av 2009 fremme forslag til hvilke yrkesgrupper ordningen med vernepliktig akademisk befal (VAB) kan omfatte. Ordningen skal innrettes mot rekruttering av nisjekompetanse Forsvaret har behov for.

Forsvaret skal innen utløpet av 2009 gi en helhetlig tilrådning om endringer av økonomisk kompensasjon for befal og mannskaper inne til HV- og repetisjonstjenester, og hvordan dette kan løses innenfor tildelte rammer.

2.7.8 Velferdstjenesten/familieoppfølging

Velferdstjenestens virksomhet er rettet mot alt personell i Forsvaret. Velferdstjenesten skal bidra til å fremme trivsel og sosial trygghet for personellet med sikte på økt effektivitet. Det vil bli lagt vekt på å gi et attraktivt, bredt og tidsriktig aktivitetstilbud til målgruppene, herunder også Forsvarets operative virksomhet i utlandet. Ansatte og deres familie vil få økt fokus i lys av familiedirektivet og strategisk plan for velferdstjenesten 2008-2012. Sivilt/militært samarbeid skal videreføres på 2008-nivå. Velferdstjenesten vil også ha fokus på kulturell kompetanse, og aktivt og målrettet bruke kulturelle tiltak for å fremme kulturforståelse. Ordningen med differensierte minimumssatser for velferdstjenesten videreføres for budsjettåret 2009.

Velferdstjenesten skal videreutvikles i henhold til endringer i Forsvarets organisasjon.

2.7.9 Oppfølging av veteraner

Deltakelse i operasjoner, nasjonalt og internasjonalt, er en naturlig del av tjenesten for medarbeidere i Forsvaret. Arbeidet med å styrke veteranenes rettigheter skal derfor videreføres og ytterligere styrkes i 2009. Personell som deltar i utenlandsoperasjoner skal være trygge på at de får den oppfølging de har behov for før, under og etter utsendelse til internasjonale operasjoner.

Veteranene vil få nødvendig oppfølging og rettmessig anerkjennelse. Lovfestet rett til oppfølging i inntil ett år etter endt tjeneste utredes, herunder en styrking av erstatningsvernet for veteraner. Arbeidet med tilrettelegging for en best mulig koordinering av FSANs virksomhet opp mot andre eksterne og interne aktører, herunder Nasjonalt kompetansesenter mot vold og traumatisk stress, videreføres. Den planlagte styrkingen av psykologi-/psykiatritjenesten skal gjennomføres i 2009.

En uavhengig tilsynstjeneste for Forsvarets helsetjenester i utlandet utvikles i samarbeid med det sivile helsevesen..

Forsvaret skal opprettholde støtten til veteranorganisasjoner og videreføre arbeidet med å arrangere minnedag og bekransninger, legge til rette for samlinger, samt iverksette tiltak for årlig kontakt med veteraner i løpet av 2009. Helseundersøkelsen av veteraner fra Gulf-krigen (1991-92) skal prioriteres.

2.8 Teknologisk infrastruktur – nettverksbasert forsvar

2.8.1 Strategisk mål: Effektivt utnytte teknologisk infrastruktur (mål M-2)

Informasjonsinfrastrukturen skal understøtte Forsvarets evne til å løse sine oppgaver i operasjoner både hjemme og ute. Den skal understøtte nettverksbaserte operasjonsformer, og bidra til vesentlige forbedringer innenfor interoperabilitet, fleksibilitet, reaksjonsevne, mobilitet og deployerbarhet.

Resultatkrav 2009:

- Forbedre strukturens interoperabilitet (M-2-1)
- Sikre tilfredsstillende fremdrift på FSJ plan for implementering av NbF mot NbF grad 2 (M-2-2)

INI skal muliggjøre organisering av Forsvarets ressurser i samvirkende nettverk, fra strategisk til stridsteknisk nivå, både nasjonalt, med allierte styrker og partnere, samt med relevante sivile instanser. Samtidig skal INI bidra til at Forsvaret innehar robuste kommando- og kontrolløsninger med sikker og effektiv informasjonsutveksling, slik at felles situasjonsforståelse gir rettidige beslutninger med høy kvalitet og legger grunnlaget for en optimal utnyttelse av ressursene. I tillegg må det sikres at norske styrker i operasjoner i utlandet kan utveksle informasjon og samordne aktiviteter med FN-organer, regionale organisasjoner, lokale myndigheter, ikke-statlige organisasjoner og andre aktører. Dette gjelder både i planleggingen og utførelsen av operasjoner.

I tillegg til å understøtte militære operasjoner, skal INI være et sentralt virkemiddel for å muliggjøre en helhetlig og felles forvaltning av Forsvaret og gi innsparinger og effektiviseringer gjennom moderne løsninger innenfor IKT-området.

Det er avgjørende å ha tilstrekkelig antall personell med riktig kompetanse innen militær anvendelse og tilpasning av IKT for å kunne gjennomføre denne satsningen på INI. Derfor skal det fokuseres på tiltak for å rekruttere, utdanne og beholde personell med kompetanse innen dette området.

Forsvarets evne til helhetlig styring og ledelse innen IKT-området skal styrkes. Det skal etableres en Sjef INI, som en enhet på nivået under FSJ, i den hensikt å sikre bedre kontroll med og mer effektiv utnyttelse av Forsvarets samlede IKT-ressurser, samt å styre utviklingen mot et nettverksbasert forsvar.

Norge skal følge NATOs utvikling innenfor NbF. Evnen til å operere i nettverk er i dag svært viktig for å gjennomføre operasjoner. Det legges derfor stor vekt på å ligge langt fremme i utviklingen av et nettverksbasert forsvar for å skape best mulig operativ effekt og evne til militært samvirke i og mellom forsvarsgrenene, og med allierte og partnere. Flernasjonalt samarbeid vil vektlegges og Norge skal følge med og dra nytte av utviklingen av NbF hos våre viktigste samarbeidsland, som i denne sammenheng er Sverige, Nederland, Tyskland og Storbritannia. Ambisjonen er et integrerende NbF (NbF Grad 2). Frem mot 2012 vil det være en differensiert oppnåelse av tilstandsgrad 2 i forsvarsstrukturen. Dette skyldes dels ressursmessige forhold, dels spesifikke prioriteringer der enkelte deler av strukturen vil være drivere innenfor egen forsvarsgren tilsvarende. Det er nødvendig at forståelsen for hva NbF Grad 2 innebærer, og hvilke konsekvenser dette har for at strukturen utvikles videre. Det vil derfor være behov for ytterligere forskning, eksperimentering og konseptutvikling innenfor rammen av NbF i perioden. Forsvaret skal basert på FDs Policy for utvikling mot nettverksbasert forsvar utarbeide en strategi for å sikre måloppnåelse.

Den nasjonalt strategiske sambandssystem KKIS-enhet (CIS TG) skal styrkes for bedre å kunne ivareta deployering, etablering, drift, overvåkning og beskyttelse av IKT-løsninger for norske avdelinger ved operasjoner i Norge og i utlandet.

Den deployerbare enheten som benyttes i forbindelse med militære nettverksoperasjoner (CNO-enheten), videreutvikles. Enheten bidrar til å bygge kompetanse og kapasitet til å beskytte egnen INI og har en viss kapasitet for å påvirke en motstanders informasjonssystemer.

Håndteringen av koordinerte dataangrep mot kritiske samfunnsfunksjoner er et ansvar som er tillagt Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Dette innebærer av Forsvarets bistand til det sivile samfunn ved slik angrep skal koordineres med NSM.

Det er utfordrende å finne den riktige balansen mellom nødvendige investeringer til eksisterende INI samtidig som en må etablere ny infrastruktur for å ivareta nettverksbaserte operasjonsformer. Variantbegrensning og modularisering av eksisterende løsninger som overlapper i funksjonalitet, skal sikre at en viderefører det beste fra arven, samtidig som behovet for parallelle løp for investeringer, drift og vedlikehold reduseres.

3. OMTALE AV DE ENKELTE KAPITLER/POSTER

3.1 Kapittel 1719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet

I forbindelse med overføringen av operasjonsfunksjonen til Forsvarsstaben (FST) er det besluttet at funksjonsområdene strategisk sjøtransport, strategisk lufttransport og NORDCAPS skal overføres fra FD til FST. Total bevilgning på kapitlet som forsvarssjefen tildeles er 19,139 mill kroner, fordelt med hhv. 3 mill. kroner på strategisk sjøtransport, 14,3 mill. kroner på strategisk lufttransport og 1,839 mill. kroner på NORDCAPS.

Det gjøres oppmerksom på at det i forbindelse med RNB 2009 vil bli foreslått for Stortinget å omdisponere midlene til ett av Forsvarssjefens kapitler.

Operasjonsavdelingen skal styre og monitorere den operative virksomheten, og sikre at alle pålagte oppdrag gjennomføres innenfor de rammer som er gitt. Herunder er strategisk sjø- og lufttransport en integrert og naturlig del av de operative planprosesser som skal ligge til FST operasjonsavdelingen.

3.2 Kapittel 1720 Felles ledelse og kommandoapparat

Kapitlet er reelt økt med 111,5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2008, og får en total utgiftsramme på 2 091 392 000 kroner. Inntektsrammen er på 5 304 000 kroner.

Økningen skyldes i hovedsak en styrking av kapitlet for å gjennomføre vinterøvelsen *Cold Response 2009* (CR 09) og FOHKs deltakelse på andre fellesoperative øvelser og trening på krisehåndtering.

Utgiftene til avgangsstimulerende tiltak for personell som har sluttet i Forsvaret er redusert.

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 36,7 mill. kroner er tilført fra kapittel 1710, post 24 for økt avskrivningsgrunnlag for EBA.
- 29,0 mill. kroner er tilført fra en rekke av de andre kapitlene for teknisk justering av husleie.
- 7,0 mill. kroner overført til kapittel 1700 ifm. overføring av kommunikasjonsenheten fra FST til FD.

3.2.1.1 Post 01

Posten er reelt økt med ca. 155, 5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2008. Den reelle endringen knyttes i hovedsak til gjennomføringen av øvelse *Cold Response* i 2009,

andre fellesoperative øvelser og trening for kommandoapparatet i krisehåndtering. Den planlagte nedleggelsen av Avdeling for operasjons- og beredskapsplanlegging i FD, med overføring av funksjoner til FST, vil medføre en økning av driftsutgiftene på kap. 1720, med en tilsvarende reduksjon på kap. 1700. Endringen vil først bli gjort ressursmessig ifm. Revidert nasjonalbudsjett 2009. Posten har for 2009 en bruttoramme på 1 917 920 000 kroner.

3.2.2 Post 50

Posten gjelder førtidspensjonering av sivile før Folketrygden overtar ansvaret, og er redusert med 44,0 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2008. Reduksjonen skyldes en korrigerende etter et større antall førtidspensjonerte sivile flyttes over til folketrygdens pensjonsordning grunnet alder.

3.2.3 Post 70

Posten gjelder utgifter til rentestønning for å dekke differansen mellom utlånsrenten i Befalets låneordning og markedsrenten, samt utbetalinger av garantiansvar. Posten er videreført på samme nivå som i 2008.

3.3 Kapittel 1725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben

Kapittel 1731 er reelt styrket med 118,102 mill. kroner, og gis en total utgiftsramme på 2 393 548 mill kroner. Inntektsrammen er på 40 590 000 kroner.

Økningen skyldes i hovedsak styrking av Forsvarets sanitet (FSAN) gjennom økt bemanning og styrking av Role 1 – initiell førstehjelp på skadestedet, og beredskap for personell tilknyttet Role 2 – behandling på feltsykehus, styrking av vannrenskapasiteter innen Forsvarets kompetansesenter for logistikk (FKL), personellkostnader for deltakelse i multinasjonalt initiativ for strategisk lufttransportkapasitet (*Strategic Airlift Capability – SAC*) og gjennomføring av lederutdanning for kvinner ved Forsvarets skolesenter (FSS).

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 10,4 mill. kroner er tilført som følge av økt avskrivningsgrunnlag for EBA
- 1,0 mill. kroner er lagt til kapitlet for teknisk justering av husleie
- 2,2 mill. kroner er overført fra kapittel 1732 i sammenheng med overføring av ansvar for Vardøhus festning
- 26,2 mill. kroner er overført til kapittel 1795 ifm. overføring av ansvaret for Akershus kommandantskap.

3.4 Kapittel 1731 Hæren

Kapittel 1731 er reelt styrket med 87,2 mill. kroner ift. saldert budsjett 2008, og gis en total utgiftsramme på 4 275 893 000 kroner. Inntektsrammen er på 3 545 000 kroner.

Økningen knyttes til økt bemanning for å styrke små og bemanningsmessig sårbare miljøer som er viktige for deltagelse i operasjoner og økt utdanning av befal. Nivået på Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando, grensevakt og kongevakt videreføres.

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 10,0 mill. kroner er tilført for å håndtere økt avskrivning av EBA
- 3,0 mill. kroner er overført til kapittel 1720, post 01, som teknisk justert husleie.

3.5 Kapittel 1732 Sjøforsvaret

Kapittel 1732 er reelt styrket med 94,3 mill. kroner ift. saldert budsjett 2008 og gis en total utgiftsramme på 3 093 100 000 kroner. Inntektsrammen er på 23 672 000 kroner.

Økningen knyttes til behov for utdanning, flere personell, materielldrift og vedlikehold som en følge av innfasing av Fridtjof Nansen-klasse fregatter og Skjold-klasse missiltorpedobåter (MTB). For øvrige deler av Sjøforsvaret innebærer tildelingen en videreføring av budsjettnivå.

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 8,6 mill. kroner er tilført for å håndtere økt avskrivning av EBA
- 1,0 mill. kroner er overført til kapittel 1720, post 01, som teknisk justert husleie
- 2,2 mill. kroner er overført til kapittel 1725 for overført budsjettansvar for Vardøhus festning
- 6,7 mill. kroner er trukket fra kapitlet som reduksjon av NO_x-kompensasjon.

3.6 Kapittel 1733 Luftforsvaret

Kapittel 1733 styrkes med 101,3 mill. kroner. Av dette er 36 mill. kroner forventet inntekt til dekning av økte utgifter til drift av Rygge sivile lufthavn. Dette gir en total utgiftsramme på 3 711 208 000 kroner. Inntektsrammen er på 95 518 000 kroner.

Økningen knyttes til aktivitetsøkning innenfor de ulike flysystemene, herunder innfasingen av nye C-130J transportfly.

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 34,7 mill. kroner er tilført for å håndtere økt avskrivning av EBA
- 2,0 mill. kroner er overført til kapittel 1720, post 01, som teknisk justert husleie
- 4,4 mill. kroner er trukket fra kapitlet som reduksjon av NO_x-kompensasjon.

3.7 Kapittel 1734 Heimevernet

Kapittel 1734 er reelt redusert med 128,8 mill. kroner ift. saldert budsjett 2008, og gis en total utgiftsramme på 1 009 790 000 kroner. Inntektsrammen er på 1 837 000 kroner.

Gjennom en reduksjon av styrken fra 50 000 til 45 000, reduksjon fra 13 til 11 HV-distrikt samt nedleggelse av HVs utdanningssenter på Værnes frigjøres midler. Inntil de planlagte ressursfrigjøringstiltakene gir tilstrekkelig effekt, legges det opp til å redusere øvings og treningsaktiviteten i HV i 2009. Øvings- og treningsaktiviteten prioriteres til innsatsstyrken alene. Dette for å sikre at den oppbygging som har foregått av innsatsstyrken i inneværende periode blir videreført i tråd med kvalitetsreformen. Således forventes det at både antall personell av innsatsstyrken som øves og antall øvingsdøgn for innsatsstyrken i 2009 blir det høyeste siden styrken ble etablert. Det forventes derfor at full operativ kapasitet blir nådd for de landbaserte styrkene i 2009.

Det legges opp til at øving av forsterknings- og oppfølgingsstyrken gradvis økes utover i perioden. Kurs- og kompetansevirksomhet for befal og spesialister skal opprettholdes.

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 5,0 mill. kroner er tilført for å håndtere økt avskrivning av EBA
- 1,0 mill. kroner er overført til kapittel 1720, post 01, som teknisk justert husleie.

3.8 Kapittel 1735 Etterretningstjenesten

Posten er reelt økt med 2,9 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2008. Den totale utgiftsrammen vil være på 893 028 000 kroner.

Etterretningstjenesten skal samle inn relevant og oppdatert etterretningsinformasjon og gjennomføre analyser til støtte for utformingen av norsk utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikk, samt å opprettholde et godt situasjonsbilde som grunnlag for norske myndigheters beslutninger.

3.9 Kapittel 1740 Forsvarets logistikkorganisasjon

Kapittel 1740 er reelt økt med 154,6 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2008, og gis i 2009 en total utgiftsramme på 2 938 011 000 kroner. Inntektsrammen er på 230 931 000 kroner.

Økningen er i hovedsak en korrigerende av kostnadsnivået knyttet til aktivitets- og strukturendringer med ca. 105 mill. kroner, samt etablering av operative logistikkapasiteter og utdanningsnivå for operasjoner i utlandet med ca. 50 mill. kroner.

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 219,1 mill. kroner er tilført for å håndtere økt avskrivning av EBA
- 20 mill. kroner er overført til kapittel 1720 som teknisk justert husleie.

3.9.1 Horisontal samhandel FLO/ logistikkjenester

Horisontal samhandel (HS) mellom FLO og øvrige deler av Forsvaret er i FSJ budsjettinnspill estimert til ca. 6,2 mrd. kroner for ordinær HS i 2009. Dette innebærer en forventet økning i HS med 200 mill. kroner ift. nivået for 2008.

I 2009 vil betalingsrutiner bli endret for å tilpasse HS-metodikken til behovet for ensartet praksis og krav til nye løsninger i LOS-programmet. Endringene består i å direktebelaste overtid og reiser på kundekapitlet fremfor å kalkulere dette inn i HS-omfanget samt at direkteinnkjøp av materiell som går utenom arbeidsordre vil bli belastet kundekapitlet direkte. Til sammen betyr dette at nivået på HS regnskapsmessig reduseres med ca. 500 mill. kr sammenlignet med 2008. Samlet vil dette gi et forventet HS-nivå for 2009 på ca. 5,7 mrd. kroner.

Arbeidet med leveranseavtalene (LA) for 2009 pågår og er planlagt å være signert innen primo desember 2008. Dersom det oppstår forsinkelser i signering av leveranseavtaler og/eller endringer i disse bes FD varslet. Inntil annet meddeles legger FD til grunn at HS-nivået blir omtrent på samme nivå som i 2008.

3.9.2 NATO funded Automated Meteorological Information Systems (NAMIS)

Det eksisterende NATO finansierte datalinjen (NAMIS – NATO funded Automated Meteorological Information Systems) mellom Meteorologisk institutt (Met.no) på Blindern og NATO's data HUB i Traben Trarbach vil bli terminert pr 31 des 2008. Norge har fortsatt et pålegg om å levere meteorologiske og oseanografiske (METOC) data til NATO, og må derfor selv etablere og finansiere en nasjonal interim løsning fom 1 jan 2009 - tom ca 2013, da det er forventet at en ny felles NATO løsning kan komme på plass. Dagens løsning muliggjør en toveis utveksling av METOC-data, og det er ønskelig å fortsette en identisk løsning.

Det er bestemt at dagens tekniske løsning likevel kan videreføres tom 31 des 2009, og at Norge kan tre inn i NATOs leiekontrakt med den tyske leverandøren av satellittjenesten ved å overta finansieringen fra NATO HQ. FLO IKT ble i PET nr. 20 til IVB 2008 gitt i oppdrag å avtale betaling (reimbursement) av linjen mellom Oslo og Traben Trarbach med NCSA (NATO Communication and Information Systems Services Agency) for perioden 1 jan – 31 des 2009. En skriftlig avtale skal være inngått med NCSA pr 5 desember 2008. Utgiftene beløper seg til ca 506,- EURO pr mnd.

3.10 Kapittel 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg

3.10.1 Post 01

Posten skal dekke gjennomføringskostnader til materiellanskaffelsesprosjekter i Forsvaret og gjenspeiler den prosjektporteføljen som til enhver tid er til gjennomføring. Forsvarets andel av posten er for 2009 på 876 141 000 kroner. Det er foretatt følgende fordeling:

Programområder	Gjennomførings- organisasjon	POST 01 Bevilgning (1000 kroner)
Tildelt FLO	FLO	716 141
Forprosjektering *	FST	40 000
CD&E	FOHK	30 000
LOS-programmet	FST	90 000
Totalt Forsvaret		876 141

3.10.2 Post 44

Posten skal dekke Norges utgifter som er knyttet til gjennomføringen av NATOs investeringsprogram for sikkerhet i Norge og til forhåndsdekning av utgifter til finansiering av NATO-prosjekter når dette er nødvendig. For 2009 har posten en ramme på 61 000 000 kroner.

3.10.3 Post 45

Posten skal dekke forsvarssektorens materiellinvesteringer. Totalt er det avsatt 7 438 676 000 kroner innenfor post 45 i 2009. Dette er en reduksjon på 254,620 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2008. På bakgrunn av en helhetlig vurdering er det funnet hensiktsmessig og mulig å redusere materiellinvesteringene for å sikre nødvendig drift til høyt prioriterte oppgaver. Tildelingen til materiellinvesteringer på post 45, er derfor noe under nivået langtidsplanen legger opp til. FD legger opp til å øke materiellinvesteringene senere i langtidsperioden.

Forsvarets andel av posten er på 7 085 132 000 kroner. Posten har følgende fordeling:

Programområder	Gjennomføringsorg anisasjon	POST 45 Bevilgning (1000 kroner)
Tildelt FLO	FLO	6 620 132
Forprosjektering *	FST	255 000
CD&E	FOHK	30 000
LOS-programmet	FST	180 000
Totalt Forsvaret		7 085 132

3.10.4 Post 48

Posten skal dekke fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider. Utgifter til autoriserte prosjekter forskutteres på grunnlag av prognoser for forbruk. Disse utgiftene refunderes av NATO og inntektsføres på kapittel 4760, post 48. For 2009 har posten fått en ramme på 348 000 000 kroner. Utgiftene må i hovedsak ses i sammenheng med etablering av permanente lokaler for JWC.

Inntektsrammen er på 348 000 000 kroner.

3.10.5 Post 75

Posten skal dekke Norges bidrag til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, og utgjør ca. 2 prosent av alliansens utgifter, avhengig av hvor mange land som deltar i de enkelte prosjektene. For 2009 har posten fått en ramme på 93 000 000 kroner.

3.11 Kapittel 1790 Kystvakten

Driftsbudsjettet til Kystvakten videreføres på samme nivå som i 2008, og gis en total utgiftsramme i 2009 på 889 104 000 kroner. Inntektsrammen er på 384 000 kroner.

I tråd med regjeringens nordområdesatsning prioriteres Kystvaktens aktivitet til nordområdene, samtidig som bevilgningene er styrket vesentlig over de senere år for å kunne gjennomføre en betydelig modernisering av Kystvaktens fartøyer. Satsningen videreføres i 2009, samtidig som det forventes at resultatene av moderniseringen av som har foregått i enda større grad vises i form av økt kapasitet innenfor Kystvaktens primære oppgaver. De nye fartøyene skal seile i nordområdene. Moderniseringen av Kystvakten fortsetter i 2009 ved at to eldre fartøyer erstattes av to nye, spesialbygde kystvaktfartøyer. Ved inngangen til 2009 vil Kystvakten disponere 14 fartøyer, derav ni havgående fartøyer til bruk for ytre kystvakt og fem nye fartøyer til den indre kystvakten. Fornyelsen av kystvaktfartøyene gir fartøyer som har betydelig bedre kapasitet enn de gamle fartøyene, særlig økt overvåkningskapasitet og mobilitet, noe som forsterkes ytterligere ved innføringen av nye NH-90 helikoptre.

Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) har ansvaret for den statlige slepebåtberedskapen. Kystvakten har, som en midlertidig ordning, hatt fartøyer knyttet til slepebåtberedskapen i Nord-Norge siden 2003. Forsvaret skal i 2009 støtte Fiskeri- og kystdepartementet med ett fartøy. FKD skal utrede en løsning for statlig slepebåtberedskap med bruk av kun sivile fartøyer fra og med 2010. Når en slik løsning iverksettes, vil Kystvakten ikke ha fartøyer bundet til slepebåtberedskap, men skal fortsatt bidra til den nasjonale beredskapen gjennom deltakelse i kystberedskap og aksjonsledelse (KYBAL).

Følgende budsjetteknisk endring er foretatt på kapitlet:

- 1,7 mill. kroner er trukket fra kapitlet som reduksjon av NO_x-kompensasjon.

3.12 Kapittel 1791 Redningshelikoptertjenesten

Forsvarets andel av utgiftene til Redningshelikoptertjenesten er reelt økt med 8,6 mill kroner ift. saldert budsjett 2008. Forsvarets andel utgjør 42 557 000 kroner. Økningen relateres til Forsvarets andel av økt flytimebehov, helårsdrift av tilstedevakt ved alle baser og etablering av Florø som redningshelikopterbase.

Tolv Sea King-helikoptre organisert i 330 skvadronen skal i 2009 støtte redningstjenesten på permanent basis. Helikoptrene skal fortsatt inngå i statens luftambulansetjeneste, og kunne yte transportstøtte ifm. krisehåndtering i norske områder. Søke- og redningsoppdrag innenfor norsk myndighetsområde, og ambulanseoppdrag utføres etter oppdrag fra hovedredningssentralene. Militære oppdrag utføres etter oppdrag fra FOHK og koordineres ved behov med hovedredningssentralene eller Justis- og politidepartementet (JD) via FD.

Kostnader til drift av redningshelikoptertjenesten fordeles etter en fastlagt fordelingsnøkkel mellom JD og FD, og er formalisert i en driftsavtale mellom de to departementene. For 2009 skal JD dekke i overkant av 90 prosent av budsjetterte kostnader til operativ og teknisk drift, gjennom utstedelse av en belastningsfullmakt til Luftforsvarsstaben. Forsvaret vil dekke det resterende beløp inkl. EBA-utgifter, i tillegg til kostnadene for utdanning av personellet.

Etablering av tilstedevakt på redningshelikopterbasene fortsetter og finansieres av Justisdepartementet.

3.13 Kapittel 1792 Norske styrker i utlandet

Kapitlet er økt med 268 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2008, og utgiftsrammen er på 1 042 542 000 kroner. Inntektsrammen er på 10 124 000 kroner.

Dette muliggjør også i 2009 et høyt nivå på operasjoner i utlandet. Styrkingen av kapitlet knytter seg i hovedsak til videreføring av spesialstyrkebidraget i Kabul og helikopterbidraget til det regionale stabiliseringslaget i Meymaneh, samt utdanning og drift av et flernasjonalt treningslag for å støtte trening av den afghanske hæren.

Regjeringen besluttet 16. desember 2008 at Norge skal tilby FN et feltsykehus (*Norwegian Deployable Hospital* – NDH) for en periode på inntil 12 måneder i en FN-ledet operasjon i Tsjad. Forsvaret skal derfor forberede deltakelse med NDH i Tsjad med *Initial Operational Capability* (IOC) for deployering tidligst 15.mars 2009. Det presiseres at FNs sikkerhetsråd autoriserer oppdraget før en eventuell norsk deltakelse. Styrkebidraget forutsettes tilleggsfinansiert innenfor en ramme på inntil 500 mill. kroner. Inntil dette er klarlagt skal påløpte utgifter i forbindelse med eventuelle forberedelser føres på kapittel 1792 Norske styrker i utlandet.

3.14 Kapittel 1795 Kulturelle og allmenntilgode formål

Kapittel 1795, post 01 har en total utgiftsramme på 277 323 000 kroner, inkludert 54 mill kroner forvaltet av Forsvarsbygg. Posten er reelt økt med 8,3 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2008. Inntektsrammen er på 2 369 000 kroner.

Økningen gjelder styrking av bevilgningen til nasjonale festningsverk og Forsvarets musikk. Forsvarets musikk er styrket med 7 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2008. Forsvarets andel av posten er 219 709 000 kroner.

Følgende budsjetteknisk endringer er foretatt på kapitlet:

- 5,9 mill. kroner er tilført for å håndtere økt avskrivning av EBA
- 1,0 mill. kroner er trukket grunnet teknisk justering av husleie
- 26,2 mill. kroner er overført fra kapittel 1725 ifm overføring av Akershus kommandantskap.

Forsvarets Avdeling for Kultur og Tradisjon (FAKT) er etablert med basis i en sammenslåing av Forsvarets Museer (FM), Forsvarets Musikk (FMUS) og Akershus Kommandantskap (AK) med underliggende kommandantskapsfunksjoner. Opprettelsen av FAKT har til hensikt å gi en mer effektiv ivaretagelse, formidling og kommunikasjon knyttet til kultur og tradisjon i Forsvaret. Hensikten er videre å styrke evnen til å understøtte strategiske satsningsområder, som f.eks profesjonsidentitet, etikk og ledelse samt rekruttering. Opprettelsen av FAKT er også en del av endringene i Forsvarets øverste ledelse, i det små enheter slås sammen under én ledelse i én virksomhet, og derved gir organisasjonen mer robusthet. På bakgrunn av dette er AK overført fra kap 1725 til kap 1795 med virkning fom 1. jan 2009 i den hensikt å samle FAKT på ett kapittel.

3.15 Kapittel 4799 Militære bøter

Inntektsrammen gjelder militære bøter og er på 500 000 kroner.

4. LEDELSE OG STYRING

4.1 Innledning

Den vedtatte langtidsplanen for Forsvaret omfatter en rekke tiltak for å rette opp de utfordringer som er identifisert gjennom et omfattende grunnlagsarbeid. Dette er tiltak som tar sikte på å prioritere og bedre de operative leveranser samtidig som samsvaret mellom oppgaver, struktur og økonomi forbedres. Sentralt i måloppnåelsen vil være sektorens evne til å følge opp de tiltak som nå er vedtatt og samtidig bevare fleksibilitet til å kunne håndtere endringer innenfor en helhetlig og langsiktig ramme.

Grunnlagsarbeidet har påpekt at Forsvaret står overfor store utfordringer de nærmeste år. Gjennomføringen av langtidsproposisjonen krever fokus fra en samlet forsvarsledelse. Gjennom FS 07 og LTP er de ulike hensyn i utviklingen av Forsvaret

avveiet innenfor en helhetlig ramme og tilgjengelige ressurser. Det er forsvarssjefens ansvar å sørge for at de avveininger som er gjort gjennom disse dokumentene respekteres i hele Forsvaret og legges til grunn i alle sammenhenger i perioden.

Forsvaret har også betydelige utfordringer innenfor sin ledelseskultur. Forsvarets ledelse oppleves som for sprikende, ukoordinert og med for stort fokus på å finne eksterne forklaringer på manglende måloppnåelse fremfor å finne interne løsninger på utfordringer som organisasjonen står overfor. Forsvarssjefen må ta tak i disse utfordringene og sørge for at ledelsen styrer i én felles retning.

I IVB LTP er det gjennomgått sentrale forhold knyttet til ledelse og styring de kommende år. Dette er forhold som skal vektlegges når ledelsen og styringen av Forsvaret skal videreutvikles.

Nedenfor følger noen utdypende forhold knyttet mer spesifikt til etatsstyringen. FD utøver strategisk mål- og resultatstyring overfor Forsvaret, som beskrevet i RETAS. Styringsgrunnlaget for FD baserer seg på målene gitt i strategisk målbilde, styringsparametere, tiltak og risikoer.

4.2 Måloppfølging

Mål- og resultatstyring er det overordnede styringsprinsipp i staten og grunnlaget for mål- og resultatkrav i dette iverksettelsesbrevet. De strategiske føringene i IVB LTP konkretiseres er konkretisert gjennom mål, styringsparametere og tiltak, som rammeverk for årlig styring og oppfølging av de nevnte føringene. Dette er ytterligere konkretisert i tilknytning til IVB for 2009. Illustrativt grupperes overordnede mål i et ”målbilde”.

FD følger opp målene gjennom etatsstyringen av Forsvaret, herunder behandling i etatsstyringsmøtene (ESM). Som grunnlag for tilbakemeldingen nyttes avviksrapportering. Tilbakemelding om gjennomføring av virksomheten i Forsvaret i 2009, herunder status for oppdrag og forbruk av tildelte midler og bestillingsfullmakter, skjer på avviksrapportering gjennom:

- Forsvarssjefens årsrapport (FÅR).
- Resultat- og kontrollrapport 1 og 2 (RKR 1 og RKR 2).
- Vurdering av operativ evne (VOE).
- Månedlige rapporter og prognoser for økonomi og regnskap, samt tiltaksliste for økonomisk styring og forsvarlig forvaltning. I tillegg gis det orientering om operativ status i K-forum månedlig.
- Ad hoc-rapportering ved spesielle forhold, for eksempel ved avvik.
- Øvrig rapportering når det bl.a. gjelder gjennomføringsporteføljen på materiellinvesteringsområdet.

Rapportene skal være gjennomgående informative med grundige analyser av årsaksforhold og sammenheng mellom målene, og angi iverksatte avbøtende tiltak eller forslag til tiltak. Det stilles krav til at rapportene er faktabaserte og målbildefokuserte, og at de inneholder FSJs samlede analyse og vurdering. RKR 1/2008 danner et godt grunnlag for hvordan rapporteringen bør være.

Analysene skal bl.a. basere seg på de forbruksprognoser som blir utarbeidet i Forsvarsstaben. Prognosene skal alltid følges av tiltak som vil føre til en balansering mot slutten av året.

4.2.1 Statusrapportering

Strategiske mål

Statusrapporteringen på strategiske mål skal beskrive en overordnet og helhetlig vurdering av måloppnåelse basert på både styringsparametere, tiltak, risiko samt andre kjente forhold av betydning:

- Status GRØNN settes når måloppnåelsen eller progresjonen mot måloppnåelse er tilfredsstillende og i henhold til målbeskrivelsen. Det foreligger ikke forhold som tilsier en forverring av status.
- Status GUL settes når det er mindre avvik i måloppnåelsen eller progresjon mot måloppnåelse. Det foreligger indikasjoner som tilsier en forverring av status. Korrigerende tiltak kan være påkrevet og bør diskuteres i ledelsen.
- Status RØD settes for å signalisere vesentlige avvik fra forventet måloppnåelse eller progresjonen mot måloppnåelse, og at det er behov for å iverksette korrigerende tiltak.

Styringsparametere

Styringsparametere gir i størst mulig grad konkrete resultatkrav og er angitt med grenseverdier for hhv. RØD, GUL og GRØNN status i vedlegg A, undervedlegg 1.

Tiltak

Tiltakene følges opp, der hvor det er naturlig, på to dimensjoner: fremdrift og effekt. I oppstarten vil fremdrift ift. tidsplan være mest fremtredende som grunnlag for statussettingen. Etter hvert vil effekten av tiltaket bli mer relevant for statussettingen.

- Status GRØNN settes når fremdrift og effekt er tilfredsstillende og som planlagt. Det foreligger ikke forhold som tilsier en forverring av status.
- Status GUL settes ved mindre avvik i fremdrift eller effekt. Korrigerende tiltak kan være påkrevet og bør diskuteres i ledelsen.

- Status RØD settes for å signalisere vesentlige avvik i fremdriften for, eller effekten av, tiltaket. Tiltaket bør diskuteres i ledelsen og det er behov for korrigerende tiltak.

4.2.2 Etatsstyringsmøter (formelle)

Tidsplan for ESM i 2009 er:

Dato	Innhold	Kommentar
12. februar	Regnskap 2008 og plangrunnlag 2010	
26. mars	FÅR 2008	Rapporteringsfrist 27. februar. Frist forklaring til statsregnskapet og begjæring om overføring 13. februar.
18. juni	Budsjett 2010	Frist 5. mai
25. juni	RKR 1 2009	Rapporteringsfrist 29. mai
22. oktober	RKR 2 og omgruppering 2009	Rapporteringsfrist 25. september
10. desember	IVB 2010 og materiellvedlegg til IVB	

4.2.3 Felles ledermøter (uformelle)

Tidsplan for FLM i 2009 er:

Dato	Innhold	Kommentar
22. januar	Omstillingsaktivitet 2009/FRIFLO	
23. april	Evaluering av langtidsperioden 2005-2008	
14. mai	Risikovurdering av IVB LTP	
20. august	Styrkegenerering	
24. september		
19. november		

4.3 Risikostyring og internkontroll

Alle virksomheter skal etablere forsvarlig risikostyring og internkontroll for å sikre oppfyllelse av mål og resultatkrav, pålitelig regnskapsrapportering og økonomiforvaltning samt overholdelse av lover og regler. Utgangspunktet for risikostyringen er de mål som fremgår av strategisk målbilde for forsvarssektoren. Hensikten med risikostyringen er å identifisere forhold eller hendelser som kan inntreffe og påvirke måloppnåelsen negativt. For hvert enkelt mål har departementet angitt hvilke risikoer som anses som mest vesentlige.

Forsvaret skal innen 1. februar legge frem sin risikoanalyse basert på målbildet og andre vesentlige forhold.

4.4 Rapportering

Generelle krav til rapportering fremgår av RETAS.

4.4.1 Forsvarssjefens årsrapport for 2008 (FÅR)

Forsvarssjefen gir årlig rapport om Forsvarets virksomhet gjennom fremsendelse av Forsvarssjefens årsrapport (FÅR) til Forsvarsdepartementet. FÅR fremsendes FD, med kopi til Riksrevisjonen, innen 27. februar 2009.

I årsrapporten skal det redegjøres for måloppnåelse i 2008 i forhold til de strategiske målene gitt i IVB 2008. FSJs sammenfattende vurdering av status skal danne et overordnet bilde av utviklingen i planperioden, dvs. at departementet skal motta en overordnet og samlet vurdering som setter produksjonsårets resultater i et planperiodeperspektiv. Analysen må være faktabasert, og skal omfatte utfordringene i forhold til gjennomføringen av målene for langtidspanperioden og analyse av den generelle utviklingen i etaten, støttet av rapporteringene på mål- og resultatkrav.

FÅR for 2009, med frist for fremsendelse februar 2010, må i tillegg til rapportering for gjennomføringsåret 2009, også rapportere for virksomheten så langt i inneværende langtidspanperiode (2009 – 2012). Spesielt skal måloppnåelsen for de økonomisk-administrative målene gitt i IVB LTP rapporteres.

4.4.1.1 Detaljeringsnivå

Årsrapporten skal gjennomgående ha et helhetlig perspektiv. Informasjonsmengden må avpasses til dette formål. Rådata skal fremsendes på de områder der det spesifikt er stilt krav om det (jf. strategisk målbilde) men for øvrig i så lite omfang som mulig.

Rapporten skal inneholde analyser og vurderinger av virksomheten, spesielt kostnadsanalyser, samt beskrive status for tilgjengelighet iht. den operative strukturen beskrevet i vedleggene B og F. Vurderinger, konklusjoner og anbefalinger som gjøres skal underbygges med fakta. Der mangler ved for eksempel aktivitetsnivå påpekes, skal forskjellen mellom faktisk nivå og ønsket nivå kvantifiseres og kostnadssettes.

4.4.1.2 Tildelingsregnskap (årsregnskapet) – forklaring til statsregnskapet

Årsregnskapet skal gi en forklaring på eventuelle avvik i regnskapstallene ift. tildelingen gjennom IVB og/eller presiseringer, endringer og tillegg (PET) til disse. Dette skal senere benyttes av departementet i dets forklaringer overfor Riksrevisjonen. I tillegg skal årsregnskapet inneholde søknad om eventuell overføring av ubrukte midler og en spesifikasjon av forbruket av bestillingsfullmakter.

Årsregnskapet skal i tillegg gi et overslag over evt. det faktiske forbruk av ressurser utover forbruket av tildelte midler, ved f.eks. lagertæring og verdiforringelse, for elementer som skal beholdes i strukturen.

4.4.2 Resultat- og kontrollrapport 1 og 2 (RKR 1 og 2)

RKR 1 rapporteres pr. 30. april for perioden 1. januar til 30. april, med rapporteringsfrist 29. mai 2009. RKR 2 rapporteres pr. 31. august for perioden 1. januar til 31. august, med rapporteringsfrist 25. september 2009.

I RKR skal det redegjøres for:

- overordnet om gjennomføringen av virksomheten generelt så langt i budsjettåret;
- spesielle forhold som FD etter Forsvarets vurdering bør være orientert om;
- rapportering av mål- og resultatoppnåelse: Strategisk målbilde skal oppdateres med status for måloppnåelse, styringsparametere og tiltak, og eventuelle avvik til disse. Det skal redegjøres for hvilke korrigerende tiltak som eventuelt er iverksatt eller som planlegges iverksatt;
- Forsvarets risikostyring; risikobilde med vurdering og prioritering av risikoer, samt tiltak som en følge av vurderingene;
- Forsvarets totalregnskap: Forbruk og forpliktelse for de enkelte kapitler og poster, samt forventet samlet forbruk og forpliktelse ved årets slutt, dvs. prognoser for årsresultat, på kapitler og poster;
- status for oppfølging av tiltakslisten for økonomistyring og forsvarlig forvaltning (TØFF), inkludert en vurdering av eventuelle kritiske områder;
- investeringsprosjekter: Avviksvurdering for gjennomføring av de store investeringsprosjektene ift. godkjente rammer (ytelse, kostnad og tid), eller der milepælene i resultatkravet for 2008 evt. ikke lar seg realisere (fremdrift med tilhørende utbetalinger). Det skal i tillegg gis en beskrivelse av avvikenes konsekvenser og en redegjørelse for evt. tiltak som er eller vil bli iverksatt. Prognostisert mindreforbruk som følge av forsinkelser eller innsparinger kan nyttes til forsert fremdrift på andre prosjekter med tilhørende økt utbetaling.
- Oppdrag i vedlegg G med rapporteringskrav RKR og som ikke er dekket av andre rapporteringskrav.

4.4.3 Månedrappporter

Det skal fremsendes månedlige regnskapsrapporter der forbruk og forpliktelser for de enkelte kapitler og poster, samt forventet prognose ved årets slutt, inkludert endringsforklaringer, skal fremgå (jf. mål Ø-1). Styringsparametere/mål- og resultatindikatorer fremgår av strategisk målbilde. Videre skal det fremlegges forbruk på totalnivå fordelt på MRI-indikatorene:

- Lønnsutgifter:
 - AST
 - Reg. lønn
 - Variable tillegg
- Reiser, kurs, representasjon
 - Reiseutgifter
 - Transportutgifter
 - Kursutgifter
 - Representasjon
- Konsulenttjenester drift
- EBA-utgifter til FB
- Konsulenttjenester investering

Oppfølging av tiltaksliste for økonomistyring og forsvarlig forvaltning (TØFF), inkludert en vurdering av eventuelle kritiske områder med tiltak som bør og skal iverksettes, fremsendes som en del av månedrapportene.

Månedrapportene fremsendes formelt senest fem uker etter månedens utløp.

I tillegg rapporteres status for operative leveranser månedlig og, ved eventuelle større avvik, til styrkeregisteret iht. fastlagte prosedyrer.

4.4.4 Ad hoc-rapportering

FSJ har et ansvar for å rapportere uten opphold til departementet om avvik/forhold som vurderes som vesentlige, og som er av en karakter som gjør at dette ikke kan vente til en fastsatt rapport.

4.4.5 Investeringsrapportering

Investeringsrapportering skal skje i formelle rapporter og ha porteføljetilnærming. Rapportering formaliseres med utgangspunkt bl.a. i FID. Forsvarets ansvar er å bidra innenfor sitt respektive ansvarsområde for å sikre at porteføljeplanen har et helhetlig fokus og er gjennomførbar. Rapportering om planlagte prosjekter skal inneholde status for Forsvarets del av arbeidet med fremskaffelsesløsninger og eventuelle konseptuelle

løsninger i forhold til oppdrag gitt av FD, samt planlagte eller iverksatte tiltak ved eventuelle avvik.

Rapportering på godkjent prosjektportefølje formaliseres med utgangspunkt bl.a. i FID. FD vil gjennomføre uformelle investeringsmøter hvert kvartal. På disse møtene vil status for det enkelte investeringsprogramområde bli gjennomgått. På investeringsmøtene skal FLO gjennomgå status og komme med forslag til eventuelle korrigerende tiltak. Representanter fra de virksomheter som blir tilført materiell fra investeringer gjennomført av FLO, skal rapportere sin status.

Status for godkjente prosjekter skal rapporteres på det enkelte prosjekt fra styrkeprodusent og FLO i samarbeid. Også rapporteringsmodulen i FID skal benyttes, og rapporten skal inneholde:

- beskrivelse av konsekvenser av og tiltak iverksatt i forhold til evt. avvik (tid, kostnad, ytelse), og Forsvaret skal beskrive status for alle godkjente kategori 1-prosjekter og kategori 2-prosjekter med spesiell oppfølging,
- oversikt over inngåtte kontrakter og bestillingsfullmakter for materiellprosjekter.

Det skal videre:

- gis en generell omtale av øvrige godkjente prosjekter i lavere kategori i tilfeller hvor det er vesentlige avvik i forhold til tid, kostnad eller ytelse eller hvor andre forhold tilsier spesiell rapportering,
- rapporteres evt. enkeltprosjekter der miljøhensyn ikke er fulgt opp, eller der hensynet til miljøet må ivaretas spesielt,
- gis status for evt. endringer som er innarbeidet i investeringsrutinene, som følge revidert ARF.

4.4.6 Årlig vurdering av operativ evne (VOE)

Forsvarssjefen skal årlig rapportere Vurdering av operativ evne (VOE). Vurderingen skal følge samme fremdrift som RKR 2, og skal inngå som en integrert del av denne. I tillegg skal en oppdatert versjon inngå i FÅR.

Med Forsvarets operative evne forstås den til enhver tid tilgjengelige strukturs evne til å løse Forsvarets oppgaver. VOE er en kortfattet overordnet militærfaglig vurdering. For VOE 2009 legges til grunn det oppgavesett som er fastsatt i IVB LTP 2009-2012 og IVB for 2009. Det skal rapporteres om evne til å løse oppgavene. Forsvarets faktiske operative evne pr 1. september 2009 skal ligge til grunn for rapporten.

Styrkeprodusentene gjennomfører en egen overordnet vurdering av evnen til å realisere ny operativ struktur iht. IVB LTP.

Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) støtter FOHK med å vurdere støttestrukturens evne til å understøtte den operative struktur.

Rapportene skal foreligge i FD innen henholdsvis 25. september 2009 (del av RKR 2) og februar 2010 (som del av FÅR).

4.5 Særlige innspill med egne tidsfrister

4.5.1 Overføring av midler

FD vil ta stilling til disponering av eventuelle ubrukte midler tildelt i 2008 så snart forslag til disponering er mottatt. Forslag til overføring av ubrukte midler skal settes opp iht. krav; frist for innspill til FD er 15. februar 2009.

4.5.2 Budsjettforslag 2010

FSJ skal utarbeide budsjettforslag for gjennomføringsåret 2010, som skal være FD i hende innen 5. mai 2009. Budsjettforslaget skal basere seg på plangrunnlaget som utgis 3. februar 2009.

4.5.3 Omgruppering 2009

Innen 26. september 2009 skal det fremsendes innspill til omgruppering av forsvarsbudsjettet for 2009, med eventuelle forslag til eventuelle høyst nødvendige endringer innenfor Forsvarets kapitler. Innspillet skal basere seg på rapportert status i RKR 2 for 2009, og må inneholde forklaringer til endringsforslagene. Alternativt skal det bekreftes at ingen endringer anses nødvendig. Det presiseres at departementet i utgangspunktet forventer at tildelingene på kapitlene ikke endres, og at det kun unntaksvis vil bli gitt tillatelse til annet enn tekniske endringer.

Omgrupperingsproposisjonen for 2009 skal som tidligere år gjøres så lite omfattende som mulig. I utgangspunktet er det derfor kun åpning for tekniske omdisponeringer, og bare i helt spesielle tilfeller vil departementet kunne godkjenne andre forslag til omgruppering. Forsvaret skal således innrette planlegging og utførelse av all virksomhet i 2009 innenfor de rammer som fremkommer av denne IVB. For 2009 skal FIN ha alle forslag til endringer av forsvarsbudsjettet innen midten av oktober 2009. Forslag til omgruppering må således være endelig.

4.5.4 Forklaringer til statsregnskapet for 2009

Utkast til FDs forklaringer til statsregnskapet innenfor Forsvarets kapitler skal foreligge senest 13. februar 2010.

5. FORELØPIGE PLANRAMMER FOR 2010

2009-kroner

Kapittel	Kapittelnavn	Post	2010
1720	Felles ledelse og kommandoapparat	1	1 902
		50	132
		70	6
		Sum	2 040
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	1	2 491
1731	Hæren	1	4 301
1732	Sjøforsvaret	1	3 203
1733	Luftforsvaret	1	3 702
1734	Heimevernet	1	1 019
1735	Etterretningstjenesten	21	888
1740	Forsvarets logistikkorganisasjon	1	2 895
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	1	865
		44	31
		45	7 642
		48	100
		75	95
		Sum	8 733
1790	Kystvakten	1	905
1791	Redningshelikoptertjenesten	1	42
1792	Norske styrker i utlandet	1	773
		47	0
		Sum	773
1795	Kulturelle og allmennyttige formål	1	191
Interneffektivisering			-300
Totalt			30 883

Forutsetninger lagt til grunn for foreløpig planramme for 2010:

- Oppstillingen gir kun Forsvarets foreløpige budsjettammer
- Foreløpige rammer som gitt i vedlegg F til IVB LTP, oppjustert med pris-, lønn- og soldatkompensasjoner for 2009
- Nedjustert med omdisponeringer av lønns- og priskompensasjoner for 2009
- Nedjustert avsetning på kapittel 1720 post 01 med ca. 30 mill. kroner jf. ny prognose for utbetaling av bonus til avdelingsbefal

Øvrige kommentarer:

- Foreløpig analyse av 2009-budsjettprosessen viser at situasjonen i 2010 er forverret med ca. 150 mill. kroner jfr. IVB LTP

- Det er ennå ikke fremvist tiltak for interneffektivisering verken for 2009 eller 2010. Dette gir en usikkerhet for 2010 lik 310 mill

Plangrunnlaget gis ut som eget dokument 3. februar 2009.